

Täysistunto

Perjantai 28.6.2024 klo 11.46—14.45

Täysistunto alkoi klo 11.46. Täysistunto päättyi klo 14.45.

Puhetta johtivat ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko (11.46—12.00 ja 14.01—14.45) ja toinen varapuhemies Tarja Filatov (12.00—14.01).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Nimenhuudon sijasta merkittiin läsnä oleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysistuntoon.

2. Hallituksen esitys eduskunnalle puolustusyhteistyöstä Suomen tasavallan hallituksen ja Amerikan yhdysvaltojen hallituksen välillä tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 58/2024 vp

Valiokunnan mietintö UaVM 5/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö UaVM 5/2024 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelua, ja ensiksi mietinnön meille esittelee valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Kiljunen, olkaa hyvä.

Keskustelu

11.47 **Kimmo Kiljunen sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! 24. päivä helmikuuta 2022 naapurimaamme Venäjä suuntasi sotilaallisen aggression, hyökkäyksen, toista naapuriaan, Ukrainaa, kohtaan. Tuo päivämäärä muutti kertaheitolla eurooppalaisen turvallisuuspoliittisen asetelman. Turva-arkkitehtuuri, jota oltiin rakennettu huolella ja joka perustuu luottamukseen ja yhteistyöhön, rojahti kerralla, ja olemme uudessa tilanteessa.

Tämä realiteetti, tämä uusi turvallisuuspoliittinen tilanne, on näkynyt tällä viikolla tässä eduskunnassa vähintäänkin kahden erityyppisen päätöksenteon osalta. Julkinen huomio on ollut paljon tässä rajalaissa, hyvä niin, iso asia sekin. Hybridiuhkaa torjutaan sillä. Vähemmälle huomiolle on jäänyt huomattavasti jopa rajalakia, uskallan sanoa, merkittävämpi historiallinen päätös puolustusyhteistyöstä Pohjois-Amerikan yhdysvaltojen kanssa. Tämä niin sanottu DCA-sopimus on Yhdysvaltain aloitteesta solmittu jo viime vuoden joului-

Pöytäkirja PTK 73/2024 vp

kuussa, mutta sehän odottaa tätä eduskunnan finaalitytöitä, jotta se voidaan panna täytäntöön ja toimeenpanoon. Tämä on siinä mielessä iso, poikkeuksellisen historiallinen hetki, joka meillä tässä on esillä.

Tämä sopimus Yhdysvaltojen kanssa on lähtökohtaisesti tehty täsmälleen samoista lähtökohdista kuin Suomen liittyminen puolustusliitto Natoon. Se on tehty Suomen ja suomalaisten turvallisuuden vahvistamiseksi. Tällä on tietysti laajempaa ulko- ja turvallisuuspoliittista merkitystä, mutta se nimenomaan keskeisesti mahdollistaa Suomen ja Yhdysvaltojen välisen puolustusyhteistyön, Yhdysvaltojen läsnäolon täällä Suomessa, yhdysvaltalaisien sotilaiden läsnäolon täällä Suomessa, harjoittelun ja puolustusmateriaalin ennakkovarastoinnin. Tämä, kuten sanottu, on tehty suomalaisista lähtökohdista ensisijaisesti turvaamaan ja vahvistamaan Suomen turvallisuutta ja puolustusta. Kuten Suomen Nato-jäsenyyksin, tämä sopimus ei suuntaudu ketään vastaan. Tämä kirjattiin Nato-jäsenyyttä ratifioitaessa täällä, ja tämä on kirjattu myöskin hallituksen esityksessä selkeästi ja myöskin tässä eduskunnan ulkoasiainvaliokunnan hyväksymässä mietinnössä, joka on täällä käsitteilyssä.

Arvoisa puhemies! Tämän hetken historiallisuus juuri nyt ei ole pelkästään tämän sopimuksen sisältö. Minä haluan sanoa, että tässä on erinomaisen historian havinaa. Me piirämme isolla kynällä tällä hetkellä historiaa. Sen vuoksi tämä ulkoasiainvaliokunnan käsitteily, joka me tehtiin, tehtiin suurella vastuulla, suurella tilannetajulla ja ymmärryksellä siitä, että me pyrimme Suomen parhaaseen. Arvoisa puhemies, ulkoasiainvaliokunta esittelee tämän DCA-mietintönsä yksimielisenä. [Jari Ronkainen: Well done! — Mikko Savola: Niin pitääkin!] Se on yksimielinen, ja tämä on iso asia. — Minä arvostan näitä välihuutoja, joita täältä tulee. Tämä on historiallisen iso asia.

Se, että me pystymme rakentamaan, pieni kansakunta, eksistenssiään koskeissa isoissa ulko- ja turvallisuuspoliittisissa kysymyksissä konsensuksen, yhteisymmärryksen, on historiallinen merkki siitä, mihin me suomalaiset pystymme, kun se hetki on. Tähän, sanonpa vaan sen, eivät meidän naapurimme pystyneet. Tämä on samaa sukua kuin nämä pohjoismaiset puolustusyhteistyösopimukset. Palaan siihen aiheeseen tuossa hetken kuluttua. Ei pystytty Ruotsissa eikä myöskään Norjassa tekemään näitä ratkaisuja yksimielisesti. Me pystyimme, ja osaan kyllä antaa tälle ison arvon ja kiitän ulkoasiainvaliokunnan jäseniä — teitä täällä on iso joukko — siitä, että te ymmärsitte tämän vastuun, mikä meillä on, ja että kannoitte sen kunnialla. Pitkää kädenvääntöä kyllä politiikka on, että me haettiin ne kulmat oikein, mutta me pystyimme rakentamaan tästä yhteisymmärryksen, ja sillä on historiallista merkitystä. Sitä tullaan katsomaan myöhemmin myöskin moneen kertaan, että sillä hetkellä, kun tästä sovittiin, kaikilla säilyi puhevalta, suomalaiset puolueet ovat yhdessä sitoutuneet tähän järjestelmään.

Tässä on keskeistä se, että sopimus liittyy tietysti Yhdysvaltojen puolustuskehikkoon laajemmin, ja näitä DCA-sopimuksia heillä on monien maiden kanssa. On todella pitkä perinne 24 maan kanssa näitten DCA-sopimusten suhteen, 11 Nato-maan kanssa. Lähinnä nämä Yhdysvaltain sopimukset, bilateraaliset sopimukset Nato-maiden kanssa, ovat Keski-Euroopan, itäisen Keski-Euroopan maita, pienempiä maita kaikki. Baltian maiden kanssa nämä solmittiin 2017, ja nyt tämä pohjoismainen kokonaisuus on syntynyt näinä parina kolmena vuotena: Norja ensimmäisenä, sen jälkeen Ruotsi ja Tanska ja nyt Suomi. Me ikään kuin muodostamme tämmöisen Pohjolan yhteisen lähestymistavan, mikä koskee puolustusyhteistyötä Yhdysvaltojen kanssa, ja tämä tavallaan korostaakin sitä suomalaista turvallisuuspoliittista asennoitumista. Nyt juuri me olemme osa Pohjoismaita, osa pohjois-

Pöytäkirja PTK 73/2024 vp

maista kokonaisuutta myöskin Naton puolustussuunnittelussa, ja tämä sopimushan täydentää omalla tavallaan myöskin Nato-jäsenyyttämme. Siinäkin on nyt hyvin olennaista, että tämä sabluuna, jolla tämä on kehitetty, on lähes plagiaatti, ei ihan, mutta nämä pohjoismaiset järjestelyt ovat hyvin pitkälle toinen toisiaan seuraavia tältä osin.

Ulkoasiainvaliokunta korostaa hallituksen tavoin sitä, että tällä sopimuksella kunnioitetaan Suomen suvereniteettia, suomalaista lainsäädäntöä kaikilta osin ja myöskin kansainvälisiä sopimuksia ja sitoumuksia. Siinä mielessä tämä on koko sopimusjärjestelyn lähtökohta, ja tähänhan on järjestetty myös sitten konsultaatiomekanismit siitä, että jos tätä sopimusta tarkastellaan ja sitä täytäntöönpannaan, niin yhdessä arvioidaan näitä eri kokonaisuuksia ja eri kohtia tässä, eli tässä säilyy koko ajan tämä keskinäinen vuorovaikutus.

Arvoisa puhemies! Haluan myöskin korostaa sitä, mikä on tämän sopimuksen aivan erityinen lisä ja mikä on myöskin nyt meillä tässä kirjattu ylös ja mikä tulee tästä pohjoismaisesta lähestymistavasta. DCA-sopimuksia on Yhdysvalloilla 24 maan kanssa. DCA-sopimuksia on 11 Nato-maan kanssa, näitä kahdenvälisiä bilateraalisia sopimuksia. Pohjoismaiset sopimukset poikkeavat yhdeltä olennaiselta osin kaikista näistä muista. Kaikissa Pohjoismaissa on selkeästi tämän sopimuksen kautta yhteinen lähestymistapa maailman suurimman ydinasevallan kanssa siitä, että nämä alueet, Pohjola, ovat ydinaseettomat. Ydinasekielto on tässä selkeä. Se on tässä Norjan ja Tanskan sopimuksessa kirjaimellisesti kirjattu ylös niihin sopimuksiin. Ruotsilla ja Suomella se on tehty eri tavalla. Se on näissä hallituksen esityksissä Ruotsilla selkeästi ja näissä ratifiointiasiakirjoissa, ja meidän kaikki tiedämme, että Suomessa on ydinenergialaki voimassa, se 4 artikla, joka kieltää ydinräjähdeiden kuljettamisen ja säilömistä Suomessa. Tämä on tietenkin tässä sopimuksessa nyt se keskeinen lisä, vähän niin kuin sivujuonne mutta keskeinen elementti, joka merkitsee nimenomaan tässä Pohjolan turvallisuusratkaisussa sitä selkeyttä, että tämä alue on ydinaseeton. Tämä on tämä on iso askel ymmärtää tämän sopimuksen taustalla.

Arvoisa puhemies! Tässä on myöskin keskeisiä elementtejä siltä osin, että tämä ei tarkoita yhdysvaltalaisen sotilaiden pysyvää läsnäoloa Suomessa, vaan sotilaat ovat lähtökohtaisesti esimerkiksi koulutus- ja harjoitustoiminnassa mukana tai muun yhteistoiminnan kautta. Tässä ei ole kysymys pysyvistä sotilaallisesta läsnäolosta. Ulkoasiainvaliokunta korostaa myöskin, että puolustusyhteistyösopimuksen käytännön toteutusta pitää seurata ja sitä arvioidaan ja pitää ryhtyä tarvittaessa jatkotoimenpiteisiin, kuten esimerkiksi lainsäädäntömuutoksiin — niitä meille varmasti tämän sopimuksen puitteissa tänne tulee. Erityisesti valiokunta painotti käsitellessään tätä, ja meillä oli pitkät keskustelut siitä, kuinka vahvistetaan eri kohdissa sopimusta täytäntöönpannessa eduskunnan tiedosaanti- ja vaikutusmahdollisuudet. Ne tulivat hyvin alleviivatuksi tässä, kun eduskunta niitä reuna-ehtoja määrittä.

Kuten jo totesin, ulkoasiainvaliokunta puoltaa tämän DCA-sopimuksen hyväksymistä ja päätös on yksimielinen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten käynnistetään debattia ja sieltä otetaan edustaja Savola.

11.57 Mikko Savola kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä DCA-sopimus Suomen ja Yhdysvaltain välillä on jatkumo pitkän linjan yhteistyöstä, mitä meillä Yhdysvaltojen kanssa on. Se vahvistaa meidän liittolaisuuttamme. Se on myös tärkeä Nato-jäsenyyttä vahvistava osa. Se tarkoittaa sujuvaa, käytännönläheistä yhteistyötä Yh-

Pöytäkirja PTK 73/2024 vp

dysvaltain kanssa, koskettaa alueiden käyttöä, ennakkovarastointia, harjoittelua, joukkojen läsnäoloa ja tietenkin mitä tärkeimmissä määrin lainsäädäntöä, kuinka sitä missäkin tapauksessa noudatetaan.

Miksi tämä on tehty? Tämä on tehty siksi, että se parantaa Suomen turvallisuutta. Näitä vastaavia sopimuksia ovat tehneet useat muutkin maat, muun muassa Pohjoismaista meidän tärkeimmät kumppanimme, ja tämä varmasti lisää myös ulottuvuutta meidän pohjoismaiseen yhteistyöhömmä, että meillä kaikilla nämä sopimukset on laadittu.

Haluan myös kiittää sekä puolustusvaliokunnan että ulkoasiainvaliokunnan jäseniä, kollegoita sujuvasta yhteistyöstä, että tämä sopimus on saatu tehtyä. Sillä, että tämä on yksimielinen, on iso arvo. On merkittävä kysymys, että pystymme ulko- ja turvallisuuspolitiikassa yhteistyöhön ja yksimielisyyteen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Vikman.

11.58 Sofia Vikman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Eduskunnan ulkoasiainvaliokunta puoltaa Yhdysvaltojen kanssa tehdyn puolustusyhteistyö- eli DCA-sopimuksen hyväksymistä yksimielisesti. Sillä on todella iso arvo. Ja omalta osaltani yhdyin näihin kiitoksiin, joita täällä on asianosallisille erityisesti meidän ulkoasiainvaliokunnassa esitetty.

Tärkeintä sopimuksessa on Suomen turvallisuuden ja puolustuksen vahvistaminen. Sopimus täydentää Suomen Nato-jäsenyyttä, ja kahdenvälisen yhteistyön tiivistäminen Yhdysvaltojen kanssa edistää osaltaan myös Naton pelotetta ja puolustusta.

Mitä tulee suhtautumiseemme ydinaseisiin, niin tässä yhteydessä on selvää, että asia säilyy meidän omissa käsissämme ja tämän sopimuksen myötä asia myös omiin käsiimme kansallisen ydinenergiain ja siitä päättämisen myötä jää.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Haavisto.

11.59 Pekka Haavisto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensimmäinen syytä kiitoksiin valiokunnalle ja myös valiokunnan puheenjohtaja Kiljuselle siitä, että mietintö on yksimielinen. Oli ilo olla ulkoministerinä käynnistämässä näitä DCA-neuvotteluja edellisen hallituksen aikana, kun Nato-jäsenyys vahvistui. Kysymys on sopimukselta Naton sotilaallisesti vahvimman jäsenmaan, Yhdysvaltojen, kanssa.

Monella kansalaisella liittyy tähän sopimukseen erilaisia pelkoja, esimerkiksi sitä, että Suomeen tulisi pysyviä Yhdysvaltain sotilastukikohtia tai että tämä sopimus toisi tullessaan ydinaseita, ja valiokunnan puheenjohtaja tuossa hyvin selvästi lausui, että kysymys ei ole siitä. Meidän oma ydinenergiainlakimme on voimassa, ja ydinaseita tämä sopimus ei tuo tullessaan.

Olisin kiinnittänyt myös huomiota tuomiovallan säilymiseen Suomessa kriittisissä tapauksissa, mistä lakivaliokunta antoi erinomaisen oman lausuntonsa, ja ulkoasiainvaliokunta näihin ajatuksiin tässä suhteessa yhtyi. Näihin varmaan tullaan kiinnittämään jatkossa huomiota.

Aivan lopuksi, puhemies: se, että eduskunnan tiedonsaanti- ja vaikutusmahdollisuudet sopimusta sovellettaessa on tässä turvattu, on erittäin tärkeä asia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Ronkainen.

Pöytäkirja PTK 73/2024 vp

12.01 **Jari Ronkainen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluan kiittää ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtajaa, edustaja Kiljusta tuosta mietinnön esittelystä. Ennen kaikkea kiinnitin huomiota siihen korostukseen, kun pysäytitte puheenne ja sanoitte, että mietintö oli yksimielinen. Sillä on mielestäni valtava merkitys tällaisten asioiden eteenpäinviemisessä. On ihan päivänselvää, että tällaisissa asioissa on särmiä, mitä pitää hioa, jos haetaan aidosti sitä yksimielisyyttä, mutta niin vain syntyvät ne arvokkaimmat timantit, ja minä pidän kyllä tätä sopimusta yhtenä arvokkaimmista, mitä Suomessa on koskaan tehty. Haluan kiittää koko ulkoasiainvaliokuntaa ja luonnollisesti myös puolustusvaliokuntaa, joka oli niin ikään yksituumainen lausunnossaan.

Tästä sopimuksesta on paljon ollut julkisuudessa sellaista väärää tietoa, ja toivon, että me kaikki, jotka ollaan asian päällä oltu tai muuten perehdytty, osaltamme osallistutaan niin, että oioetaan sitä oikeaa tietoa, ettei väärä signaali lähde enää enempää leviämään. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Ovaska.

12.02 **Jouni Ovaska kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ennen kaikkea tässä tehdään töitä Suomen turvallisuuden ja puolustuksen vahvistamiseksi, ja täällä käytetyt puheenvuorot osoittavat sen, mihin tämä talo tarvittaessa kykenee. Näissä asioissa tietysti yksi yhtenäinen linja on viesti suomalaisille mutta viesti myös Suomen rajojen ulkopuolelle.

Pidän erittäin tärkeänä sitä, että Pohjoismaiden yhteistyö Yhdysvaltojen kanssa tulee myös tätä kautta lisääntymään, kun Suomi, Ruotsi ja Norja yhdessä ovat kuitenkin kaikki tehneet vastaavanlaiset sopimukset. Tämä tarkoittaa myös sitä, että jatkossa tietysti meidän liittolaisuussuhde Yhdysvaltojen kanssa tiivistyy, ja se on hyvä asia.

Niin kuin edustaja Ronkainen täällä totesi, tähän sopimukseen ja näihin neuvotteluihin on liittynyt paljon väärää tietoa, jota meidän pitää pystyä oikaisemaan. Kuitenkin viime kädessä suomalaiset päättävät asioistaan itse ja Suomi ja Suomen hallitus tekevät tarvittavat päätökset, mitä kulloinkin tulee, ja eduskuntaa pidetään aina myös sitten tiedoissa osallisena.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kari.

12.03 **Mika Kari sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tätä eduskunnan yksimielisyyttä tässä DCA-asiassa kuvaa myös se, että meidän puheenvuorot kuulostavat samanlaisilta. [Naurua] Tässä edustajakollegat ovat todenneet paljon niitä asioita, joita olisin halunnut itsekin sanoa. Yhdyn näihin kiitoksiin ulkoasiainvaliokunnalle ja myös puolustusvaliokunnalle, jotka tekivät yksimieliset lausunnon ja mietinnön, ja myös muulle eduskunnan valiokuntajärjestelmälle. Me ollaan pystytty käsittelemään monia asioita, jotka tähän DCA-sopimukseen sisältyvät, hyvässä hengessä mutta myös hyvin tarkasti ja hyvin asianmukaisesti, minkä vahvistaa myös tämä eduskunnan yksimielisyys näin isossa asiassa.

Itsekin historiaa harrastavana ihmisenä ymmärrän sen, kuinka merkityksellinen tämä sopimus myös tämän tasavallan oman historian kannalta on. Suomen puolustus edelleenkin tulee perustumaan yleiseen asevelvollisuuteen ja koulutettuun reserviin, mutta meidän puolustuksessa on nyt paljon enemmän myös ystäviä ja kavereita. Ydinaseettomuus on

Pöytäkirja PTK 73/2024 vp

meillä edelleenkin pysyvä olotila, joskin Nato-jäsenyytemme kautta 5 artikla ja ydinasepelote ovat siellä pelotteen viimeisenä perälautana.

Tervehdin tätä sopimusta ja yksimielisyyttä suurella ilolla. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindberg.

12.04 Jarmo Lindberg kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluan itse myös tuoda esiin sen, kuinka tärkeää oli, että ulkoasiainvaliokunta sai arvokkaan yksimielisen mietinnön tästä sopimuksesta.

Edustaja Savola toi tässä jo esiin sen, että yhteistyö ja puolustusyhteistyö Yhdysvaltojen kanssa on jatkunut pitkään, sieltä hävittäjähankinnan ajoilta 90-luvun alusta alkaen, huolimatta yli neljännesvuosisadan aikana tapahtuneista hallinnonvaihdoksista sekä Yhdysvalloissa että Suomessa. Eli se on ollut vakaa. Nyttten jo hyväksytyn Nato-sofan jatkona tämä on se kolmas tekijä sitten tässä Suomen puolustuksessa. Kun katsomme, kuinka tärkeää tulevaisuudessa on Suomen oma puolustuskyky, niin nytten olemme täysivaltainen liittolainen ja tämän DCA-sopimuksen myötä meille tulee uudenlainen syvempi suhde Yhdysvaltojen kanssa, mikä on tärkeä signaali Suomen ulkopuolella. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Niemi.

12.06 Veijo Niemi ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puheenjohtaja! Tällä hetkellä olen todella tyytyväinen suomalaisena kansanedustajana, ulkoasiainvaliokunnan jäsenenä siihen, että vihdoinkin saamme tämän DCA-sopimuksen maaliin. Nyt kun olemme Naton täysjäseniä, se on ehdoton lisä siihen kuuluvana.

Tällä kohtaa haluan erityisesti kiittää siitä maltillisesta eilisestä noin kuuden tunnin kokouksen johtamisesta valiokunnan puheenjohtajaa, edustaja Kimmo Kiljusta. Voin sanoa, että teimme todella tarkkaa työtä, koska välillä jouduimme miettimään jopa sitä, että kuuluuko johonkin kohtaan pilkku vai ei. Mikään asia mielestäni ei nyt jäänyt epäselväksi. Tänne ei tule ydinräjähteitä. Käsittelimme hyvin tarkkaan, mille alueille tulee USA:n joukkoja, mitä he sinne voivat rakentaa. Käsittelimme myöskin rikosten rangaistavuutta. Kaikin puolin mielestäni teimme niin tarkkaa työtä, että sen tarkempaa työtä ei voi enää tehdä — kiitos tästä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kokko.

12.07 Jani Kokko sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Venäjän käynnistettyä jälleen yhden laajentumissotansa Euroopan vapaat kansat, varsinkin pienet sellaiset, ovat siirtäneet katseensa Atlantin taakse, kuten monia vuosikymmeniä aikaisemminkin, haakeakseen turvaa, ja Suomi ja Ruotsi ovat viimeisimmät osoitukset tästä Nato-jäsenyyksien myötä. Tässä suhteessa tämä DCA-sopimus ennen kaikkea vahvistaa tavallisten suomalaisten hyvinvointia ja turvallisuutta tässä muuttuneessa turvallisuuspoliittisessa ympäristössä, jossa elämme.

Täytyy itsekkin korostaa sitä, minkä ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtajakin nosti esille: että vaikka tässä sopimuksessa laaja-alaisesti muutetaan suomalaista lainsäädäntöä monilta osin helpottaaksemme sitä, että amerikkalaiset voivat tulla tänne harjoittelemaan ja he voivat myös konkreettisesti antaa apua siinä katastrofaalisessa tilanteessa, kun sitä mah-

Pöytäkirja PTK 73/2024 vp

dollisesti tarvitaan, niin tämä ei todellakaan muuta Suomea suvereenina tasavaltaana yhtään mihinkään. Siinä mielessä täytyy yhtyä näihin moniin puheenvuoroihin, joissa nimenomaisesti on toivottu julkista keskustelua niitten faktatietojen ja oikeiden tietojen pohjalta tästä sopimuksesta, sillä varsinkin tuolla sosiaalisessa mediassa olen huomannut, että tästä sopimuksesta on liikkunut varsin, suorastaan jopa harhaisia käsityksiä, miten tämä tulee vaikuttamaan, ja siksi on hyvä, että käymme sitten myös tulevaisuudessa tätä keskustelua aktiivisesti.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Savola.

12.08 Mikko Savola kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tästä eduskunnan vaikutusmahdollisuudestaan keskusteltiin myös tuolla valiokunnissa, ja on tärkeä kysymys se, että eduskunta saa tietoa siitä, kuinka tämä sopimuksen soveltaminen käytännössä tapahtuu, ja on vaikutusmahdollisuuksia. Vaikutusmahdollisuuksia on monia, esimerkiksi selontekomenettelyn kautta isoissa kysymyksissä tai sitten pienemmissä kysymyksissä valiokuntien kuulemisten kautta. Ja pitää muistaa, että ainahan kulloisenkin hallituksen pitää nauttia eduskunnan luottamusta. Se on tärkeätä, että eduskunta ja keskeiset valiokunnat on informoitu.

Tämä sopimushan on voimassa aluksi kymmenen vuotta ja sitten toistaiseksi siitä eteenpäin. Se tarkoittaa sitä, että hallinto moneenkin kertaan vaihtuu sekä Yhdysvalloissa että Suomessa. Näinhän se demokratiassa on tapana, että eri hallitukset aina kulloinkin puolueitten kannatuksen mukaan vallassa ovat. Näin ollen tällä sopimuksella on hyvin määriteltä ne raamit ja määriteltä tietyt tekijät, jotka tätä meidän kahdenvälistä kumppanuuttamme, liittolaisuuttamme, ylläpitävät ja vahvistavat.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru, Pauli.

12.10 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Kiljunen valiokunnan puheenjohtajana piti aivan erinomaisen puheenvuoron — kiitos siitä. Ei voi liikaa korostaa pienen maan yhtenäisyyttä näissä asioissa, ja eduskunta on osoittanut siinä hienoa työtä.

Edustaja Kari sanoi, että moni asia täällä on jo toistettu. Tässä asiassa toiston tuominen mukaan ei ole paha asia. Voimme toistaa niitä asioita, joista olemme yhtä mieltä. Kyllähän täällä toistoa muutenkin on ja välillä vähän särmikkäästi. Silloin, kun olemme samaa mieltä, myös sen voi sanoa.

Tämä on suuri kokonaisuus, jossa voi ajatella, että EU-jäsenyys, Nato-sopimus, DCA, tämä on yhtä jatkumoa, yhtä kokonaisuutta, missä Suomi määrittelee tulevaisuuttaan. Itsenikin historiaa harrastaneena ja opiskelleena on hienoa olla tässä tilanteessa, itse ikään kuin sen historian ytimessä, taitekohdassa, Suomen historian taitekohdassa, jossa päätämme Suomen tulevaisuudesta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Tynkkynen, Oras.

12.11 Oras Tynkkynen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ulkoasiainvaliokunnalle yksimielisestä mietinnöstä, jossa on haettu ratkaisua myös moniin niistä kysymyksistä ja huolista, joita lähetekeskustelussa itsekin esitin. On erinomaisen

Pöytäkirja PTK 73/2024 vp

paikallaan, että kuolemanrangaistuksen kiellon vahvistamiseksi valiokunta on päättänyt esittämään ihan pykälämuutosta, ja vaikka ydinaseista tällaista pykälämuutosta ei valiokunta nyt esitä, mietintö kertoo hyvin selvän viestin, ja se viesti on se, että ydinaseita ei Suomen maaperälle voi tuoda.

Kiinnitin huomiota tässä valiokunnan mietinnössä siihen, että siinä toistuvasti peräänkuulutetaan toimeenpanon seuranta ja arviointia. Se on ilman muuta paikallaan. Sitten kuitenkin on niin, että sopimushan on voimassa vähintään seuraavat kymmenen vuotta tästä eteenpäin. Toivon, että tämän seurannan ja arvioinnin perusteella, jos tarvetta ilmenee, on sitten valmiutta muuttaa tarvittaessa Suomen lakeja tai sitten käydä vuoropuhelua Yhdysvaltain kanssa, jotta näihin mahdollisiin toimeenpanossa tunnistettuihin puutteisiin voidaan hakea ratkaisuja.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kaleva.

12.12 **Atte Kaleva kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Täytyy muistaa marsalkka Mannerheimin sanat jälkipolville: ”Eripuraisuus omissa joukoissa iskee tuhoisammin kuin vihollisen miekka.” Poliittinen retoriikka on koventunut koko maailmassa, toki myös meillä Suomessa. Pyritään saamaan pikavoittoa repivillä puheilla, ei rakentavilla. Tällaisessa ympäristössä on äärettömän tärkeitä, että me tässä salissa voidaan kaikki tulla yhteen, silloin kun on kyse kansakunnan turvallisuudesta, voimme tulla yhteen ja yksimielisinä viedä eteenpäin, niin kuin nyt tässä tapauksessa DCA-sopimusta, joka on erittäin tärkeä sopimus.

Kiitos puolustusvaliokunnalle yksimielisyydestä, kiitos ulkoasiainvaliokunnalle. Kiitos erityisesti ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Kimmo Kiljuselle siitä työstä, mitä hän teki, samoin varapuheenjohtaja Sofia Vikmanille siitä, miten tarkasti sitä mietintöä katsottiin, miten tarkasti se käytiin läpi, tultiin yhteen ja löydettiin se yksituumaisuus. Sitä ei voi liikaa korostaa. Se on äärettömän tärkeää. Se antaa myös selkeän viestin, ei ainoastaan Venäjälle vaan myös Yhdysvaltoihin siitä, että silloin kun kyseessä ovat kaikkein tärkeimmät asiat, me pystymme tässä salissa tulemaan yhteen, me pystymme yksimielisinä edistämään isänmaan turvallisuutta. On hienoa, että olen saanut itse olla mukana siinä. On ollut hienoa nähdä sitä, miten sitä on tehty aivan laidasta laitaan täällä salissa. Kiitoksia ihan kaikille tästä. Olen hyvin ylpeä tästä. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mäenpää.

12.13 **Juha Mäenpää ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluan yhtyä näihin kiitoksiin yksimielisyydestä näissä ulko- ja turvallisuuspoliittisissa vakavissa ja tärkeissä asioissa.

Täällä on noussut esiin se, että aika paljon on kritisoitu tuota DCA-sopimusta eri tahoilla. Siitä on maalattu joku semmoinen peikko, ja minäkin olen saanut siitä lukuisia viestejä. Itse halusin tiivistää sen, miksi itse olen tukenut tätä DCA-sopimusta, ja näen sen lyhykäisyydessään siten, että DCA-sopimuksella annetaan USA:lle oikeus varastoida sopimuksessa mainituille Puolustusvoimain alueille kalustoa Suomeen harjoituksia ja mahdollista kriisiä tai sotaa varten. Se on ihan hyvä sopimus, ja se vahvistaa puolustuskykyä. Kiitos kaikille yksimielisyydestä.

Pöytäkirja PTK 73/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hänninen.

12.14 **Juha Hänninen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos kollegoille erinomaisista puheenvuoroista.

Se, millaiseksi DCA-yhteistyö käytännössä muodostuu, riippuu siitä, mitä Suomi haluaa ja millaista Eurooppa-politiikkaa Yhdysvallat päättää tehdä. Suomen sotilaallista valmiutta ja osaamista arvostetaan maailmalla korkealle. Tämän lain valmistelu on ollut hyvää ja huolellista, ja kiitos, että tässä salissa tälle maamme turvallisuuden kannalta erittäin tärkeälle ja välttämättömälle sopimukselle löytyy yksimielinen tuki. Tämä on Suomen ja isänmaan etu kansallisen turvallisuuden varmistamiseksi. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koskela, Minja.

12.15 **Minja Koskela vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kannatan itse ulkoasiainvaliokunnan mietinnön hyväksymistä, mutta itse en kyllä voi ihan täysin yhtyä näihin kiittäviin puheenvuoroihin, mitä tulee tähän prosessiin ja siihen, että tämä oltaisiin käsitelty rauhassa ja harkiten. Silloin, kun Natoon liitettiin — mitä itsekin kannatin, ja se tehtiin kiireellä, mikä oli ymmärrettävää — käytiin keskustelua siitä, että jatkossa päätetään yksityiskohdista ja niistä kun keskustellaan, niin siihen käytetään tarpeeksi aikaa ja se tehdään rauhassa. No, olen itse lakivaliokunnan jäsen, ja me annoimme lausunnon tästä UaV:lle, ja siinä prosessissa oli aikaa kaksi viikkoa kaikille asiantuntijakuulemisille, keskustelulle, valmistavalle keskustelulle, yksityiskohtaiselle käsittelylle. Esitin itse lisäkuultavia, koska tässä sopimuksessa on kuitenkin monia sellaisia yksityiskohtia, jotka liittyvät tuomiovallasta luopumisen peruuttamiseen ja tuomiovaltaan laajemmin. Näistä lisäkuultavista päätettiin äänestää ja päätettiin, että lisäkuultavia ei oteta. Eli en voi itse ajatella niin, että tämä prosessi olisi ollut niin rauhallinen kuin näin suuressa, Suomen suvereniteettia koskevassa asiassa olisi nähdäkseni pitänyt olla.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Heinonen.

12.17 **Timo Heinonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Maailman turvallisuusarkkitehtuuri muuttui merkittävästi Venäjän hyökättyä täysimittaisesti Ukrainan kimppuun. Me olemme nyt Nato-jäsen, olemme vahvistaneet Nato-sofan tähän muuttuneeseen tilanteeseen ja nyt käsittelemme DCA-sopimusta yhteistyöstä USA:n ja Suomen puolustuksen osalta. Nämä kahdenväliset sopimukset ovat erittäin tärkeitä, vaikka olemme Naton täysjäsen. Niitä tarvitaan ja toivottavasti niitä tehdään jatkossakin.

On hyvä muistaa, että me olemme tässä saajapuolena — emme antajapuolena, millainen kuva ehkä osassa sosiaalista mediaa on saattanut syntyä. Kun naapureita emme voi valita, niin onneksi ystävämme voimme, ja pidetään yhdessä huolta siitä, että näin voimme jatkossakin itsenäisenä valtiona tehdä. [Mikko Savola: Se oli rakentavaa!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hoskonen.

12.18 **Hannu Hoskonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun kuuntelin valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Kiljusen hyvää selontekoa asiasta, niin tuli ihan hyvä mieli siitä, että tuon kuuntelemalla huolellisesti sai aika kohtalaisen hyvän ku-

Pöytäkirja PTK 73/2024 vp

van koko kokonaisuudesta. Kiitoksia puheenjohtajalle ja tietenkin koko valiokunnalle erinomaisesta työstä. Suomi on omat päätöksensä tehnyt demokraattisessa prosessissa. Niin kuin silloinen tasavallan presidentti Niinistö aikanaan sanoi, asia pitää käydä vahvasti läpi huolella, kiirehtimättä, mutta kaikki asiat pitää huomioida — myös viivyttelämättömyys oli tärkeä näkökohta.

Suomen turvallisuus parani aivan olennaisesti. Venäjän hyökkäyssota Ukrainan kimpuun osoitti sen, että yksin emme voi enää pärjätä. Kun aikanaan talvisodan tapahtuman Suomi joutui kokemaan kamalassa tilanteessa, niin silloinhan nousi tämä käsite esiin, että emme saa olla enää koskaan yksin. Nyt emme ole enää yksin. Maailma on yhtenäistynyt, ja tässä asiassa Suomi on mennyt valtavan askeleen eteenpäin Suomen turvallisuuden kannalta. Ja tämä vain tarkoittaa sitä, että meidän pitää omat hommamme hoitaa hyvin, maanpuolustus pitää pitää kunnossa ja tehdä yhteistyötä yhteistyökumppaneittemme kanssa. Siitä tämä Suomen turvallisuus tulee.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Autto.

12.19 Heikki Autto kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Eduskunnan tärkein tehtävä on varmistaa Suomen turvallisuus ja valtiollisen itsenäisyyden toteutuminen, jotka ovat tietysti se peruskallio, jonka päälle sitten voimme hyvinvointia ja hyvän elämän edellytyksiä suomalaisille rakentaa. On todella historiallisesti hienoa, että voimme nyt kaikki olla tässä yhdessä tekemässä tällaista Suomen turvallisuutta lujittavaa päätöstä, joka täydentää merkittävällä tavalla Nato-jäsenyyttämme niin, että keskeisimmän Natomukppanimme Yhdysvaltain kanssa pystytään myös sopimaan tästä käytännön kahdenvälisestä työstä.

Tosiaan ulkoasiainvaliokunta on tehnyt merkittävää työtä siinä, että tämä etenee yksimielisesti, ja siitä haluan puheenjohtaja Kiljusta ja varapuheenjohtaja Vikmania erityisesti kiittää, niin kuin koko valiokuntaakin. On todella tärkeää, että Suomi on näissä isoissa asioissa täysin yksimielinen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Vikman.

12.20 Sofia Vikman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kuten aiemmassa puheenvuorossani totesin, tärkeintä sopimuksessa laajemman ulko- ja turvallisuuspoliittisen merkityksen rinnalla on se, että se vahvistaa Suomen puolustuskykyä ja turvallisuutta, se mahdollistaa Yhdysvaltojen läsnäolon, harjoittelun ja puolustusmateriaalin varastoinnin sekä Suomen ja Yhdysvaltojen yhteistoiminnan kaikissa tilanteissa. Suomi ja suomalaiset on pidettävä turvassa kaikissa tilanteissa. DCA-sopimus täydentää Nato-jäsenyyttämme sekä vahvistaa siis turvallisuuttamme. Varautuminen on viisautta, hyvän varautumisemme pidäke- ja pelotevaikutus ehkäisee kriisitilanteiden syntymistä. Lisäksi DCA-sopimus turvaa avunsaantimme mahdollisissa nopeissakin tilanteissa. Tämän DCA-sopimuksen myötä apu on läsnä nopeasti, kun sopimuksen mukainen yhteistyö on arkipäivää ja vakiintunut jo normaalioloissa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ja debatin viimeisen puheenvuoron käyttää valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Kiljunen.

Pöytäkirja PTK 73/2024 vp

12.21 **Kimmo Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ihan ensimmäiseksi kiitän kiitoksista, mutta ne kiitokset kyllä menevät tälle koko salille ja koko valiokunnille — tässä siis nyt useammat valiokunnat ovat tätä käsitelleet.

Edustaja Koskelan puheenvuorossa oli oma pieni sivunsa, ja olen samaa mieltä, että tässä on ollut ongelma siinä tapauksessa teillä, että te ette ole voineet lakivaliokunnassa kunnolla tätä läpikäydä, mutta haluan lohduttaa teitä, sillä itse olen ollut sidoksissa valiokunnan puheenjohtajana kokonaisen vuoden tämän asian kimpussa: Tätä on käyty todella huolella läpi, eikä se liity vain tähän sopimukseen, minkä Suomi tekee, vaan olemme tutustuneet huolella myöskin Ruotsin, Norjan ja Tanskan sopimusmalleihin. Ne on todella käyty läpi. Tässä on isosta paketista kysymys, ja tätä on seurattu huolella.

Haluan vaan sanoa sen vielä kertauksen kiteytyksenä: Tämä on tehty nimenomaan Suomen turvallisuuden puolesta. Tämä sopimus ei ole ketään vastaan. Kyllä, se täydentää Suomen Nato-jäsenyyttä, ja kyllä, se omalta osaltaan myöskin vahvistaa Naton pidäkettä ja puolustusta. Se pelote-sana tässä kääntyy Suomessa vähän onnettomasti, tämä ”deterrence and defence”, koska siinä on kysymys ennakkopidäkkeestä ja puolustuksesta. ”Pelote” on sikäli ongelmallinen sana kaiken kaikkiaan, ja juuri tämän sopimuksen puitteissa se on käyttökelvoton, koska tämä sopimus on puolustussopimus, tämä ei sisällä siis pelotteen uhan merkitystä mihinkään suuntaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ja sitten siirrymme puhujalistaan, edustaja Koskinen.

12.23 **Johannes Koskinen sd:** Arvoisa puhemies! Kuten todettu, DCA-sopimuksen tehtävänä on vahvistaa Suomen turvallisuutta ja osaltaan täydentää Nato-jäsenyyttämme. Näitä linjassa kulkevia sopimuksia — Nato-sopimus, sitten Nato-sofa-sopimus ja tämä DCA-sopimus — voi yllättäen luonnehtia niin, että tämä DCA-sopimus eniten vaatii pohtimista juuri Suomen suvereniteetin kannalta, johtuen siitä, että siellä poikkeuksellisella tavalla annetaan yksinoikeuksia tiettyjen alueiden käyttöön ja vapaampaa liikkumista Suomessa kuin vaikkapa se Nato-sofa-sopimus antaa. Ja kun näissä, sekä Nato-sofa-sopimuksessa että tässä DCA-sopimuksessa, on kysymys ihan konkreettisesta yhteistyöstä, niin tullaan sille tasolle, että näitä suvereniteetti-, täysivaltaisuuskysymyksiä joudutaan arvioimaan paljon tarkemmin kuin tässä itse Naton jäsenyyssopimuksessa, joka on niin yleisellä tasolla ja vastaa Suomen kansainvälisen yhteistyön tarpeisiin puolustuksen järjestämiseksi, että siinä taas oli kaikista vähiten näitä perustuslakiongelmia. Tuo Nato-sofa taas sen takia, että siinä on hyvin laajasti turvattu tällainen lupa- ja etukäteismenettely vaikkapa joukkojen siirtymisessä: siinähan olivat suhteellisen vähäisiä nämä perustuslailliset kohdat, jotka edellyttävät sitten vaikeutettua säätämisyjärjestystä. Sen sijaan tässä DCA-sopimuksessa on pitkä luettelo niistä artikloista, jotka tätä vaikeutettua säätämisyjärjestystä edellyttävät. Laajassa yksimielisyydessä tämä ei ole mikään ongelma, mutta se korostaa vaan sitä, että meidän pitää näiden sopimusten osalta samanaikaisesti huolehtia sekä siitä hyvästä yhteistyöstä että siitä, että toimitaan myös Suomen kansallista lainsäädäntöä noudattaen.

Tätä sopimusta ei ole suunnattu ketään vastaan, niin kuin keskustelussa jo korostettiin. Sen tavoite on tuoda turvaa Suomelle, ja se lähtökohtaisesti palvelee Suomen turvallisuustarpeita ja laajassa mitassa sitten koko Naton turvallisuustarpeita Yhdysvaltojen ohella.

Pöytäkirja PTK 73/2024 vp

Sopimuksen 1 artiklan 2 kohdan mukaisesti sopimuksen mukaan toimittaessa kunnioitetaan kaikilta osin Suomen suvereniteettia, lainsäädäntöä ja kansainvälisoikeudellisia velvoitteita. Käsittelen tuota hiukan tarkemmin myöhemmin.

Muita olennaisia kohtia on se, että kaikissa Pohjoismaissa on myös sopimusjärjestelmällä tai lainsäädännöllä vahvistettu ydinaseiden kielto, ja Suomessa se liittyy ydinenergialakiin. Sen 4 § kieltää ydinräjähteet Suomen alueella. Tämä on tuon neuvottelun kuluessa monessa otteessa todettu, ja se vahvistuu vielä täällä lausunnoissa ja mietinnössä.

Sopimus luo puitteet sille, että puolustusta voidaan liittokunnan alueella tarvittaessa viedä täytäntöön mahdollisimman nopeasti ja sujuvasti, kun yksityiskohdista on sovittu etukäteen. Tässä DCA-sopimuksessa jää paljon vielä käytännön tason jatkosopimuksien varaan, mutta oleellista on se, että koko se sopimuskonstruktio sitten toden tullen antaisi todella nopeaan toimintaan ja apuun mahdollisuudet.

Suomen puolustus perustuu myös jatkossa yleiseen asevelvollisuuteen, laajaan ja koulutettuun reserviin ja korkean maanpuolustustahtoon. Niin kuin Nato-sopimus, DCA-sopimukseen ei muuta puolustusratkaisumme rakenteita, vaan luo puitteet Suomen ja USA:n väliselle yhteistyölle hyvinkin vaativalla tasolla.

Ulkoasiainvaliokunta korosti mietinnössä hallituksen esityksen perusteluissa esiin nostettuja näkökulmia siitä, että sopimus perustuu Suomen suvereniteetin, lainsäädännön ja kansainvälisoikeudellisten velvoitteiden kunnioittamiseen.

Keskeinen määräys on 1 artiklan 2 kohta, että kaikessa sopimuksen mukaisessa toiminnassa, myös varastoitaessa tietynlaisia aseita Suomen alueelle, kunnioitetaan kaikilta osin Suomen suvereniteettia, lainsäädäntöä ja kansainvälisoikeudellisia velvoitteita. Tätä kunnioittamisvelvoitetta vahvistavat Suomen vaatimuksesta myös sopimuksen keskeisiin artikloihin 3, 4 ja 11 kirjattu velvoite molempien osapuolten näkemysten kuulemisesta ja niiden huomioon ottamisesta. Tämä tarkoittaa sitä, että osapuolet konsultoivat toisiaan eri tasoilla asevoimista aina valtion ylimpään johtoon saakka. Konsultaatiota voisi tapahtua eri vaiheissa, kuten harjoitustoiminnan, joukkojen käytön ja operatiivisen toiminnan vuositaisen suunnittelun yhteydessä ja tapauskohtaisesti. Konsultaation tarkoituksena on varmistaa Suomelle riittävä tilannetietoisuus sopimuksenmukaisesta toiminnasta ja mahdollistaa ulko- ja turvallisuus- ja puolustuspoliittisten näkökohtien huomioiminen sopimuksen soveltamisessa sekä tarvittaessa kansallinen päätöksenteko. Näin Suomi voi tarvittaessa tuoda esiin Yhdysvalloille näkemyksensä, jotka Yhdysvallat ottaa huomioon. Ulkoasiainvaliokunta korostaa tämän toimivan konsultaatiomekanismin keskeisyyttä Suomen vaikutusmahdollisuuksien turvaamiseksi edellä mainituissa asioissa, ja on tärkeää, että mekanismin toimivuutta seurataan ja arvioidaan sopimuksen toimeenpanosta karttuvan kokemuksen myötä.

Tämähän koskee pitkälti juuri näitä suvereniteettikysymyksiä, ja niissä sitten se aukkoa paikkaava menettely on se, että eduskunnan tiedonsaantioikeus täysimääräisesti toteutuu. Ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä todetaan, että puolustusyhteistyösopimuksen tosiasialliset vaikutukset tulevat määräytymään sen mukaan, kuinka laajasti yhteistyötä tehdään ja missä määrin USA:n joukkoja sekä huollettavia ja USA:n sopimustoimittajia tulee Suomen alueelle. Saadun selvityksen mukaan sopimus ei merkitsisi Suomessa Yhdysvaltojen pysyvää läsnäoloa, vaan USA:n joukot olisivat Suomessa jatkossakin lähtökohtaisesti esimerkiksi koulutus- ja sotaharjoitustoimintaan tai muuhun yhteistoimintaan liittyen. Se myös mahdollistaa Yhdysvaltojen joukkojen rotaatioperustaisen toiminnan tai pysyvämman läsnäolon siitä erikseen sitten mahdollisesti myöhemmin sovittaessa.

Pöytäkirja PTK 73/2024 vp

Puolustusyhteistyösopimuksen toimeenpanon tueksi laadittavat täytäntöönpanosopimukset ja -järjestelyt ovat tärkeitä, ja valtioneuvoston mukaan niitä tulee laatia muun muassa turvallisuudesta, infrastruktuurista, maahantulosta ja poistumisesta, tulleista ja verotuksesta. Näiden laatimista, solmimista ja toimeenpanoa on tärkeää seurata, ja siinä valiokunta painottaa oikeutetusti eduskunnan tiedonsaanti- ja vaikutusmahdollisuuksien huomioimisen tärkeyttä sopimuksen täytäntöönpanon edistyessä. Myös perustuslakivaliokunnan lausunnossa painotetaan eduskunnan tiedonsaantioikeuden asianmukaisen toteuttamisen merkitystä sopimuksen toimeenpanon osalta erityisesti viitaten 3, 4, 6 ja 11 artikloihin.

Ulkoasiainvaliokunta pitää tärkeänä, että valtioneuvosto antaa eduskunnalle selvityksen tai selonteon puolustusyhteistyösopimusta olennaisesti täydentävistä ja täytäntöönpanoa ohjaavista, sopimuksen ratifioinnin jälkeen [Puhemies koputtaa] sovittavista yhteensovitusmenettelyistä ja yhteistyöjärjestelyistä. Tällainen koottu tieto varmasti vuoden kahden sisällä ensimmäisen kerran on tarpeen eduskunnan keskeiselle valiokunnalle, jotta nämä sopimuksen aukkopaikkoja täydentävät mekanismit saadaan sitten laajempaan arviointiin myös parlamentissa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hänninen.

12.32 Juha Hänninen kok: Arvoisa rouva puhemies! Hyvät kollegat! DCA-sopimuksella teemme historiaa. Suomi on antamassa Yhdysvalloille luvan sotilaalliseen läsnäoloon maassamme, mikä on yhteistyön ja toiminnan varmistamiseksi välttämätöntä. Tämä vahvistaa Suomen turvallisuutta, varautumista, valmiutta ja puolustusta. Se täydentää Nato-jäsenyytemme ja mahdollistaa nopean ja ketterän toiminnan mahdollisissa kriisitilanteissa.

Nyt teemme päätöksiä siitä, miten USA:n joukot eri tilanteissa tulevat puolustamaan Suomea, miten materiaalia varastoidaan ennakolta Suomeen ja miten käytännössä varaudutaan erilaisiin uhkatilanteisiin. Toiminnan onnistuminen vaatii lisäksi jatkuvaa harjoittelua toiminta-alueella. Suomi avaa 15 sotilaskohdetta yhdysvaltalaisen joukkojen käyttöön. Pohjoisessa Suomessa nämä paikat ovat Kemissä, Tervolassa, Rovaniemellä ja Ivalossa. Yhdysvaltalaisia joukkoja harjoittelee jo nyt Suomessa.

Arvoisa rouva puhemies! DCA-sopimus tekee sotilaiden läsnäolosta, liikkumisesta ja toiminnasta helpompaa ja varmempaa. Tärkeä muutos liittyy puolustusmateriaaleihin, joita voidaan sijoittaa Suomeen ennakoon pahan päivän varalle. Tämä DCA-sopimus on maidemme sujuvalle yhteistyölle välttämätön. Varastoiminen tulee alkamaan varsin nopeasti, kun sopimus ja siihen liittyvät lait astuvat voimaan.

Se, millaiseksi yhteistyö käytännössä muodostuu, riippuu siitä, mitä Suomi haluaa ja millaista Eurooppa-politiikkaa Yhdysvallat päättää tehdä. Suomen sotilaallista valmiutta ja osaamista arvostetaan vahvasti maailmalla. Tämä ennakoi laajaa yhteistyötä, mikä toivotavasti tuo maahamme myös Yhdysvaltojen tekemiä investointeja.

Lainvalmistelu on ollut hyvää ja huolellista. Tämä on Suomen etu ja kansallisen turvallisuuden varmistamiseksi aivan välttämätöntä. Kiitoksia tästä laajasta yhteisymmärryksestä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Vikman.

Pöytäkirja PTK 73/2024 vp

12.34 **Sofia Vikman kok:** Arvoisa rouva puhemies! Hyvää keskustelua, ja on todella tärkeä, hieno asia, että Suomen turvallisuudelle ja puolustukselle näin tärkeässä ja isossa asiassa voimme olla yksimielisiä ja laajasti tämän asian tukena.

Arvoisa puhemies! Haluaisin kuitenkin kiinnittää huomiota edustaja Kiljusen huomioon siitä, että pelote-sana olisi käyttökelvoton tässä yhteydessä. Näin ei suinkaan ole, koska siellä hallituksen esityksessä, josta valiokunta yksimielisen mietintönsä teki, lukee, että ”kahdenvälisen yhteistyön tiivistäminen edistää osaltaan myös Naton pelotetta ja puolustusta”. Näin on, ja pelote on tässä yhteydessä käyttökelpoinen sana, ja me olemme sen Naton pelotteen piiriin halunneet aikanaan Natoon liittymällä, jotta emme koskaan sotaan joutuisi ja saisimme elää rauhassa.

Siellä hallituksen esityksessä niin ikään todetaan: ”Samalla Nato-jäsenyys luo edellytyksiä kahdenvälisen puolustusyhteistyön syventämiseksi liittokunnan pelotteen ja puolustuksen tukena.” Ja toisaalta myös tässä ulkoasiainvaliokunnan yksimielisessä mietinnössä todetaan: ”Suomi liittyi puolustusliitto Naton jäseneksi 4.4.2023. Suomen Nato-jäsenyys luo edellytyksiä myös kahdenvälisen puolustusyhteistyön syventämiseksi liittokunnan pelotteen ja puolustuksen tukena.” Tämä siis yksimielisestä mietinnöstä, eli varsin relevantti sana, ja uskon, että lopulta kuitenkin kaikki olemme tyytyväisiä siitä, että me olemme Naton pelotteen piirissä Naton pelotetta täysimääräisesti vahvistamassa myös oman puolustuksemme tueksi ja ennen kaikkea sen tueksi, että me saamme elää rauhassa ja turvassa.

Oikeastaan keskustelu näistä käsitteistä on itse asiassa tulevaisuudessa varmasti meille tärkeää. Vaikkakaan ei nyt ehkä tämän sopimuksen yhteydessä kannata siihen enempää mennä, niin aikaisemminhan me olemme paljon puhuneet pidäkkeestä. Kehitimme Suomen puolustusta sillä ajatuksella, että meillä on riittävä pidäke suhteessa Venäjään ja siihen, että emme sotaan joutuisi, ja tänne ei kenenkään kannata aseellisesti hyökätä tai meitä uhata. Mutta viimeistään Ukrainan tapahtumat osoittivat meille sen, että Putinia ja Venäjää ajatellen tarvitsemme vahvempaa pelotetta. Se, minkä olimme ennen ajatelleet Venäjää pidättelevän, olevan pidäkkeenä, ei mahdollisesti riitä. Tarvitsemme pelotetta ja sen vahvistamista pidäkkeen ohella.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kaleva.

12.38 **Atte Kaleva kok:** Arvoisa puhemies! Suomen liittyminen puolustusliitto Naton jäseneksi oli historiallinen turvallisuuttamme lisäävä ratkaisu. Sen myötä pääsimme osalliseksi 5 artiklan tarjoamasta kollektiivisesta suojasta — enää emme ole yksin. Nato-jäsenyyden ohella turvallisuuttamme lisäävät myös kahdenväliset sopimukset etenkin Yhdysvaltojen ja Britannian kanssa. Nyt käsiteltävänä oleva DCA-sopimus on keskeinen osa USA:n kanssa tehtävää yhteistyötä. Se täydentää Naton tuomaa turvaa tavalla, jonka merkitystä moni suomalainen ei täysin ymmärrä. DCA-sopimus on yksi uuden turvallisuusarkkitehtuurimme kulmakivistä.

Nato-jäsenyys tuo Suomessa suojaa ennaltaestävästi sekä yhteisen puolustuksen kautta. Kahdenväliset sopimukset mahdollistavat joustavamman varautumisen käytännön arjessa, mutta erityisesti niiden merkitys korostuu tilanteen kiristyessä, kriisin harmaassa vaiheessa. DCA-sopimuksessa määritellään ne käytännön tavat, joiden puitteissa amerikkalaiset joukot voivat maassamme toimia ja varastoida tänne kalustoaan. Se on hyvin käytännöllistä varautumista. Sopimus hyödyttää molempia osapuolia mutta on etenkin meidän suoma-

Pöytäkirja PTK 73/2024 vp

laisten kannalta hyvin edullinen. Meidän turvallisuutemme paranee DCA-sopimuksen myötä merkittävästi.

Suomeen varastoitava amerikkalainen sotamateriaali helpottaa joukkojen siirtämistä avuksemme, jos Venäjä kaikesta huolimatta päättäisi kokeilla onneaan. Tarpeen vaatiessa Yhdysvallat voisi myös vapauttaa tänne varastoitua materiaalia Suomen oman puolustuksen tarpeisiin. Tällä on myös ennaltaehkäisevää vaikutusta.

Arvoisa puhemies! Suomen ainoa eksistentiaalinen turvallisuussuhke on naapurimme Venäjä. Venäjä on tuonut bruttaalin hyökkäyssodan keskelle Eurooppaa. Venäjä on omilla toimillaan osoittanut, että sillä on kykyä ja halua monenlaiseen kiusantekoon naapureitaan kohtaan. Putinin Venäjään ei voi luottaa, ja siksi on viisautta varautua.

Suomen turvallisuuspoliittiset ratkaisut, keskeisenä osana nyt käsittelyssä oleva DCA-sopimus, lisäävät merkittävästi Suomen ja koko Euroopan vakautta ja turvallisuutta. Me emme kalistele sapeleita. Me emme ole hyökkäämässä minnekään, emmekä kiusaa naapureitamme. Me emme lisää jännitteitä, emmekä luo epävakautta, mutta me haluamme huolehtia siitä, ettei Venäjäkään tee niin meitä vastaan.

DCA-sopimus on keskeinen osa Suomen uutta turvallisuusarkkitehtuuria. Se on äärimmäisen tärkeä lisä työkalupakkiimme. Sopimuksen hyväksymisen myötä otamme jälleen yhden askeleen itsenäistymisemme pitkässä prosessissa.

Suomen puolustaminen on nyt ja jatkossa ensisijaisesti suomalaisten asia. On kuitenkin hyvä kaikissa oloissa tietää, että emme ole yksin. Me olemme osa Eurooppaa ja osa läntistä arvoyhteisöä. Meillä on ystäviä, joilla on tahtoa ja kykyä tulla avuksemme, kun tarvetta on.

Kannatan lämpimästi tätä Suomen ja suomalaisten kannalta erinomaista sopimusta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koskela, Minja.

12.41 Minja Koskela vas: Arvoisa puhemies! DCA-sopimus on yksi osa Natoon liittymisen prosessia. Samaan aikaan DCA täydentää jo tehtyä Nato-sofa-sopimusta. Mutta vaikka, ja samalla koska, pidän sinänsä hyvänä, että Natoon kuulumiseen liittyviä yksityiskohtia voidaan ja samalla niitä on edelleen välttämätöntä täsmentää, haluan nostaa esiin myös kriittisiä huomioita, jotka ovat prosessin kannalta välttämättömiä ja joita ei olla julkisessa keskustelussa liiemmin kuultu.

Ensinnäkin tästä DCA-sopimuksesta sinänsä. Lähtökohtahan on se, että sopimus on jo kirjoitettu. Näin ollen sopimuksen sisältöön ei ole voitu valiokuntakäsittelyssä vaikuttaa. Silti ja siksi on kuitenkin erittäin merkittävää, millainen valiokuntaprosessi on ollut ja millainen ulkoasiainvaliokunnan mietintö lopulta on.

Arvoisa puhemies! Olen itse lakivaliokunnan jäsen. Saimme DCA-sopimukseen liittyvän ulkoasiainvaliokunnalle lähtevän lausuntopyynnön valiokunnan käsittelyyn 31. päivä toukokuuta. Viimeisen kerran valiokunta käsitteli lausuntoa 12. päivä kesäkuuta, ja tämä tarkoittaa, että valiokunnalla oli aikaa asiantuntijakuulemisille, valmistavalle keskustelulle ja yksityiskohtaiselle käsittelylle yhteensä alle kaksi viikkoa aikaa. Pidän tätä huomattavan vähäisenä, koskehan DCA lopulta turvallisuuspolitiikkaa, johon Suomessa soisi suhtauduttavan äärimmäisen vakavasti, sekä tuomiovallasta eli suvereniteetista luopumista, joka ei ole mikään sivuhuomio, vaan turvallisuuspolitiikan kovaa ydintä. Palaan pian yksityiskohtiin, joiden vuoksi itse ajattelen, että asiassa oltaisiin tarvittu harkintaa ja rauhaa, mutta sitä ennen haluaisin nostaa esiin vielä kaksi kriittistä huomiota prosessista sekä eduskunnassa käytävästä keskustelusta.

Pöytäkirja PTK 73/2024 vp

Ensinnäkin silloin, kun Natoon päätettiin liittyä verraten nopealla aikataululla, mitä siis itse pidin ja pidän edelleen perusteltuna, oli julkisessa poliittisessa keskustelussa varsin vahva konsensus siitä, että yksityiskohdista sovitaan rauhallisemmalla aikataululla ja harkinnalla myöhemmin. No, nyt on se hetki, kun noista yksityiskohdista sovitaan, mistä erittäin konkreettisenä esimerkkinä käy juuri tämä nyt keskusteltava DCA-sopimus.

No, onko tämä prosessi ollut rauhallinen ja harkitseva? Lakivaliokunnan jäsenenä joudun toteamaan, että ei ole ollut, itse asiassa päinvastoin. 7. päivä kesäkuuta eli vain viikko siitä, kun DCA-sopimus tuotiin lakivaliokunnan käsittelyyn, esitin valiokunnassa lisäkuultavia. Lisäkuultavista päätettiin äänestää, ja vedottiin kiireeseen. Pidän tätä päätöstä kuultavien äänestytymisestä poikkeuksellisenä, sillä kokemukseni mukaan valiokuntatyössä on ollut tapana sallia varsin laajat asiantuntijakuulemiset riippumatta siitä, onko pyytäjänä oppositio vai hallitus. Tässä tapauksessa enemmistön äänin kuitenkin päätettiin, että lisäkuultavia ei tarvita. Päätöstä perusteltiin kiireellä, mitä pidän erikoisena, sillä turvallisuuspoliittisesti orientoituneena ihmisenä katson itse, että Suomen suvereniteetin lähtökohtainen luovuttaminen, jota DCA-sopimus edellyttää, olisi edellyttänyt vähintään sitä, että päätöksentekijöillä on saatavillaan kaikki mahdollinen tieto, jota he haluavat pyytää.

Toinen näkökulma liittyy siihen, että erityisesti poliittisessa oikeistossa on turvallisuuspoliittisissa kysymyksissä painotettu Suomen suvereniteetin merkitystä, ja tästä lähtökohdasta minusta on ristiriitaista hyväksyä Suomen suvereniteetin lähtökohtainen luovuttaminen vailla kriittistä keskustelua ja laajojen kuulemisten mahdollisuutta samaan aikaan, kun koko turvallisuuspoliittinen eetos perustuu Suomen suvereniteetin turvaamiseen. Tämä ei ole vähäpätöinen kysymys, ja vaikka olen itse valmis hyväksymään tämän DCA-sopimukseen liittyvän mietinnön, niin olen hämmentynyt sen äärellä, että tämä kysymys ei vaikuta herättävän juurikaan kriittisiä huomioita tai dubioita.

Arvoisa puhemies! Lakivaliokunnan lyhyen asiantuntijakuulemiskierroksen perusteella olisin itse toivonut ja toivon edelleen, että julkisessa keskustelussa huomioitaisiin ainakin seuraavat Suomen suvereniteettiin liittyvät seikat:

Ensimmäinen asia on kuolemantuomioon liittyvä problematiikka, eli se, että Suomen valtion alueella toteutettu rikos olisi sellainen, joka voisi johtaa Yhdysvalloissa kuolemantuomioon. On totta, että kysymys on käsitelty jo Nato-sofassa. Jo tuolloin oli kuitenkin selvää, että kuolemantuomioon liittyvät kysymykset kuitattiin noottienvaihdolla eli sillä, että Suomi ja Yhdysvallat solmivat keskinäisen poliittisen sopimuksen, joka perustuu kahdenväliseen kunnioittamiseen liittyen Suomen lainsäädäntöön. Noottienvaihto on toki poliittisesti oleellinen toimenpide, mutta se ei ole oikeudellisesti sitova, ja tämä kysymys on jäänyt keskustelussa nähdäkseni pahasti katveeseen.

Toinen kysymys liittyy tuomiovallan luovuttamisen peruuttamiseen, jota Suomi voi siis pyytää, mikäli esimerkiksi Yhdysvalloista Suomeen lähetetty sotilas olisi syyllistynyt rikokseen silloin, kun hän ei ole toiminut virallisessa tehtävässä. Mahdollisuus pyytää tuomiovallasta luopumisen peruuttamista on oleellinen, mutta samaan aikaan on oleellista, että kysymys on sidottu siihen, miten määritellään virallinen tehtävä. Tämä on oleellista, sillä virallisen tehtävän määrittely on DCA-sopimuksen mukaan Yhdysvaltojen toimivallan piirissä. Näin ollen mikäli Yhdysvaltojen sotilas syyllistyisi vapaa-ajallaan esimerkiksi pahoinpitely- tai raiskausrikokseen ja Yhdysvallat tulkitsisi rikoksen siitä huolimatta toteutuneen virallisissa tehtävissä, ei Suomella olisi välttämättä edellytyksiä saada tuomiovaltaa takaisin edes pyytämällä. Tämä voisi johtaa kahteen epätoivottuun lopputulemaan: yhtäältä Yhdysvaltojen sotilaan suorittaman rikoksen rangaistavuuden eroamiseen suh-

Pöytäkirja PTK 73/2024 vp

teessa suomalaiseen oikeuskäytäntöön ja toisaalta potentiaalisen suomalaisuhrin rikosoikeudellisen aseman heikkenemiseen.

Arvoisa puhemies! Lisäksi DCA-sopimuksessa jää tulkinnanvaraiseksi kysymys liittyen alueiden välittömään läheisyyteen ja tähän liittyvään oikeuteen valvoa turvallisuutta esimerkiksi voimankäyttöoikeuksien sekä kysymys kansainvälisoikeudellisten velvoitteiden noudattamisesta. Lisäksi lakivaliokunnan lähtökohtaisesti puutteellisissa asiantuntija-kuulemisissa nousi esiin muun muassa rikoksesta epäillyn oikeus avustajan käyttöön. Kysymyksiä on siis edelleen auki useita, ja siksi on hyvä, että lakivaliokunta on lausunnossaan todennut, että soveltamiskäytäntöä seurataan sen varmistamiseksi, että käytännöt muodostuvat toimiviksi ja asianmukaisiksi.

Arvoisa puhemies! Pidän oleellisena, että turvallisuuspoliittisessa keskustelussa säilyy kaiken muun poliittisen keskustelun tavoin mahdollisuus kriittisille huomioille. Sitäkin oleellisempaan pidän, että kriittisten huomioiden ja asiantuntijoiden kuulemisen mahdollisuus säilyy näin merkittävässä kysymyksissä jatkossa parempana ja yhdenmukaisempana valiokuntakäsittelyissä, sillä ne ovat foorumeita, joilla lainsäädännön toimivuudesta ja haasteellisuudesta lopulta linjataan. Olkoot siis tulevat prosessit parempia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Savola.

12.48 Mikko Savola kesk: Arvoisa rouva puhemies! Suomen puolustus pohjautuu yleiseen asevelvollisuuteen, koulutettuun reserviin, koko Suomen puolustamiseen maalla, merellä ja ilmassa ja Nato-jäsenyyteen sekä kahdensivulisiin ja monensivulisiin kansainvälisiin kumppanuus- ja liittolaisuussopimuksiin. Tämä DCA-sopimus Suomen ja Yhdysvaltain välillä on varmasti merkittävin sopimus, joka Suomella Nato-jäsenyyden lisäksi on.

Se, että Yhdysvaltain kanssa tehdään DCA-sopimus, missä sovitaan reunaehdoista, raa-meista yhteiseen liittolaisuuteen, ei ole uusi asia. Se on pitkäjänteinen ja pitkän linjan jatkumo, jota Suomi on Yhdysvaltain kanssa kumppanina tehnyt aina hävittäjähankinnoista harjoitteluun, asehankintoihin ja niin edelleen. Tässä sopimuksessa sovitaan alueiden käytöstä, materiaalin varastoinnista, harjoittelusta ja ennen kaikkea lainsäädännöstä, siitä, mitä lainsäädäntöä missäkin tilanteessa noudatetaan, kun Yhdysvaltain joukot täällä ovat. Keskiössä on Suomen suvereniteetti eli Suomen lainsäädännön kunnioittaminen, ja tätä tässä prosessissa ja valiokuntakäsittelyssäkin on läpi käyty.

Se, että meillä on tällainen sopimus, ei ole ainutkertainen. Pohjoismaista Ruotsi, Norja ja Tanska ovat myöskin laatineet vastaavanlaisen, samanmallisen DCA-sopimuksen kuin me Suomessa, mutta näitä sopimuksia ovat tehneet muun muassa Bulgaria, Latvia, Liettua, Puola, Slovakia, Tšekki, Unkari ja naapurimaamme, etelässä oleva Viro. Eli näitä sopimuksia on, ja näistä varmasti synergiahyötyä erityisesti Pohjoismaiden osalta ja pohjoismaisen yhteistyön syventämisen osalta saamme.

Rouva puhemies! Tästä eduskunnan tiedonsaantioikeudesta, mihinkä edeltävä puhuja, edustaja Koskelakin, omassa puheenvuorossaan viittasi, haluan ehkä muutaman sanan sanoa. Ensinnäkin DCA-sopimuksen valmistelu käynnistyi viime vaalikaudella. Silloin oli edellinen tasavallan presidentti, Sauli Niinistö, ja silloin oli edellinen hallitus, Marinin hallitus, mihin muun muassa vasemmistoliittokin kuului. Tämä prosessi käynnistettiin silloin. Pitkin matkaa eduskuntaa on informoitu, sekä puolustusvaliokuntaa että ulkoasiainvaliokuntaa, valmisteluvaiheesta, sopimuksen etenemisestä, sen sisällöistä. Ainakin itse koen niin, että olen ollut hyvin informoitu matkan varrella siitä, mitä tämä DCA-sopimus sisäl-

Pöytäkirja PTK 73/2024 vp

lään tulee pitämään, mitä vaikutuksia sillä on, ja olemme päässeet asiantuntijoiden ja Suomen neuvottelijoiden kanssa tätä keskustelua valiokunnassa käymään. Tämä on mahdollistanut asian ripeän käsittelyn. Ja sanoisinkin näin, että se loppukäsittely, mikä meillä täällä nyt käsillä on, on oikeastaan vain jäävuoren huippu tässä koko asiassa. On hyvä saada tämä ripeästi käsiteltyä, ripeästi voimaan, ripeästi ratifioitua. Se on kaikkien etu, että näin tapahtuu. Oikeastaan lakivaliokunnan osalta miettin sitä, voisiko jatkossa, jos tällaisia tiedossa olevia sopimuksia on tulossa, lakivaliokuntakin omana asianaan kuulla jo etukäteen asiantuntijoita tämäläisistä kysymyksistä, jos kerran koetaan niin, että sitä tietoa ei ole tarpeeksi saatu. Toisekseen on luotettava kollegoihin. Kaikki me emme istu kaikissa valiokunnissa, mutta jokaisella puolueella on edustus valiokunnissa ja laaja tiedonsaantioikeus, joten kollegoihinkin tulee luottaa siinä, että nämä asiat valmistellaan ja etenevät oikeaan suuntaan.

Rouva puhemies! Kuten sanoin, on tärkeää, että tämä sopimus ja meidän lainsäädäntömme saadaan voimaan ja ratifioitua nopeasti ja pääsemme käytännön toimeenpanoon. Hallitukset ja hallinnot vaihtuvat. Yhdysvalloissa on vaalit syksyllä, meillä viimeistään kolmen vuoden kuluttua. Demokratiassa hallitus vaihtuu, ja sopimuksen on tältä osin oltava voimassa. Valiokunnat kävivät tärkeää keskustelua siitä, kuinka eduskunta pidetään tietoisena ja kuinka vaikutusmahdollisuudet turvataan. Olen ainakin itse vakuuttunut siitä, että eduskunta on kaiken tiedon äärellä, eduskunnalla on vaikutusmahdollisuudet. Ja jos tämä oikein pitkälle ajatellaan ja menisi, niin hallituksen pitää aina nauttia eduskunnan luottamusta, joten olen hyvin luottavainen siitä, että tämä sopimus tältäkin osin on katsottu ja kunnossa.

Rouva puhemies! Sanon vain lopuksi, miksi tämä sopimus tehdään. Se tehdään siksi, että se parantaa meidän turvallisuuttamme. Se parantaa meidän puolustuskykyämme. Se tekee liittolaisuudestamme Yhdysvaltain kanssa entistä vahvemman, ja se vahvistaa myös meidän Nato-jäsenyyttämme. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Ronkainen.

12.54 Jari Ronkainen ps: Arvoisa puhemies! Suomen turvallisuusympäristö muuttui merkittävästi helmikuussa 2022 Venäjän aloitettua laajamittaisen hyökkäyssotansa Ukrainassa. Muuttuneen geopolittisen tilanteen ja nopeasti kasvaneiden jännitteiden seurauksena Suomen oli arvioitava turvallisuuspoliittista tilannettaan uudelleen. Haimme puolustusliitto Naton jäsenyyttä ja ryhdyimme entisestään tiivistämään puolustusyhteistyötä keskeisten kumppanimaidemme kanssa.

Suomen tasavallan presidentti Sauli Niinistö ja Yhdysvaltojen presidentti Joe Biden tapasivat maaliskuussa 2022 sopien kahdenvälisen puolustusyhteistyön tiivistämisestä. Tämän seurauksena Yhdysvallat esittikin Suomelle puolustusyhteistyösopimuksen valmistelua keväällä 2022. Tähän viittasi puheenvuorossaan edustaja Savolakin. Tämä on ollut pitkä prosessi — ei kyse ole vain viimeisestä kahdesta viikosta.

Yhdysvallat on viimeisten vuosien aikana päivittänyt kahdenvälisen puolustusyhteistyösopimusten verkostoaan, ja Suomen kanssa tehty sopimus perustuu Yhdysvaltojen seનાતિન vahvistamaan mallisopimukseen, toki Suomelle sorvatulla mallilla mennään eteenpäin. Tällaiset sopimukset luovat selkeyttä ja yhdenmukaisuutta Yhdysvaltojen toimintaedellytyksiin kumppani- ja liittolaismaissa alueellista yhteistyötä samalla vahvistaen.

Pöytäkirja PTK 73/2024 vp

Arvoisa puhemies! DCA-sopimuksen tavoitteet ovat selkeät. Se luo ajantasaiset puitteet Yhdysvaltojen joukkojen toiminnalle Suomessa mahdollistaen Yhdysvaltojen rahoittamat infrainvestoinnit ja varmistaen esteettömän pääsyn joukkojen ja kaluston liikkumiselle sekä ennakkoon sijoitettujen tarvikkeiden käyttöön ja varastointiin. Tämä syventää Suomen ja Yhdysvaltojen välistä tiivistä yhteistyötä turvallisuus- ja puolustuspolitiikan alalla ja parantaa edellytyksiä Yhdysvaltojen Suomelle antamalle tuelle sekä ennen kaikkea vahvistaa Suomen ja samalla muiden Pohjoismaiden kansallista turvallisuutta.

DCA-sopimus on kriittisen tärkeä osa puolustuskykymme vahvistamista. Erityisesti sen merkitys tulisi korostumaan sotilaallisissa kriisitilanteissa. Sopimus perustuu Suomen suvereniteetin, lainsäädännön ja kansainvälisoikeudellisten velvoitteiden kunnioittamiseen, mikä takaa sen, että Suomen itsenäisyys ja päätösvalta tulevat myös jatkossa säilymään.

Eduskunta hyväksyi alkuvuodesta 2024 Nato-sofaa koskevan hallituksen esityksen. Nyt käsitellyssä oleva DCA-sopimus sekä aiemmin täällä hyväksytty Nato-sofa ovatkin kytköksissä toisiinsa, ja niitä sovelletaan rinnakkain. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että silloin, kun molemmissa sopimuksissa on samoja määräyksiä, sovelletaan ensisijaisesti Nato-sofaa täydennettynä DCA-sopimuksen määräyksillä. Jos Nato-sofa sisältää määräyksiä, joita ei ole DCA-sopimuksessa, sovelletaan pelkästään Nato-sofaa. Tämä yhteissoveltaminen varmistaa sen, että kaikki puolustusyhteistyöhön liittyvät toiminnot Yhdysvaltojen joukkojen ollessa Suomen alueella noudattavat sekä Naton että kahdenvälisen sopimuksen sääntöjä ja periaatteita.

Arvoisa puhemies! DCA- sekä Nato-sofa-sopimusten rinnakkaissoveltaminen tarjoaa Suomelle mahdollisuuden hyötyä molempien sopimusten eduista. Lisäksi se varmistaa, että puolustusyhteistyö Yhdysvaltojen kanssa on sujuvaa ja tehokasta. DCA-sopimus vahvistaa Suomen asemaa luotettavana ja arvostettuna kumppanina kansainvälisessä puolustusyhteistyössä. Se tarjoaa selkeät ja ajantasaiset puitteet Yhdysvaltojen joukkojen toiminnalle maassamme samalla Suomen kansallista suvereniteettia ja lainsäädäntöä kunnioittaen.

Hyväksymällä tämän sopimuksen Suomi osoittaa sitoutumisensa kansainväliseen turvallisuuteen ja puolustukseen sekä varmistaa, että voimme tehokkaasti vastata nykyisiin ja tuleviin turvallisuushaasteisiin. DCA-sopimus tulee vahvistamaan kansallista puolustuskykyämme ja lujittamaan yhteistyötämme keskeisten liittolaistemme, etenkin Yhdysvaltojen kanssa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viitala.

13.00 Juha Viitala sd: Arvoisa puhemies! Käsittelemme nyt puolustusyhteistyösopimusta eli DCA-sopimusta Suomen ja Amerikan yhdysvaltojen välillä. On hyvä alkuun heti huomioda, että ulkoasiainvaliokunta on saanut aikaiseksi yksimielisen mietinnön, ja kiitos siitä myös omasta puolestani valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Kiljuselle sekä varapuheenjohtaja Vikmanille sekä myös koko valiokunnalle.

Tämä sopimus on merkittävä askel Suomen turvallisuuden vahvistamisessa ja täydentää Nato-jäsenyyttämme. On tärkeää korostaa, että sopimus ei ole suunnattu ketään vastaan, vaan sen tavoite on tuoda turvaa Suomelle ja se on tehty Suomen turvallisuustarpeet huomioiden. Yhdysvalloilla on vastaavia sopimuksia useiden muiden maiden kanssa. Pohjoismaista myös Ruotsilla, Norjalla ja Tanskalla on hiljattain sovitut sopimukset. Nämä pohjoismaiset sopimukset muodostavat yhtenäisen kokonaisuuden ja ovat sisällöltään pitkälle

Pöytäkirja PTK 73/2024 vp

identtisiä. DCA-sopimus kytkee Suomen osaksi Pohjoismaiden ja Yhdysvaltojen välistä turvallisuus- ja puolustuspoliittista yhteistyötä.

Arvoisa puhemies! Kaikissa Pohjoismaissa on myös tällä sopimusjärjestelmällä vahvistettu ydinaseiden kieltäminen, ja Suomessa on voimassa ydinenergialaki, jonka 4 § kieltää ydinsäilytystä. Tämä tarkoittaa, että ydinaseet eivät tule osaksi tätä sopimusta tai Suomen aluetta. Näin voimme varmistaa, että Suomen lainsäädäntöä ja kansainvälisiä velvoitteita kunnioitetaan kaikilta osin. Sopimus luo puitteet sille, että puolustusta voidaan tarvittaessa viedä täytäntöön mahdollisimman nopeasti ja sujuvasti, kun yksityiskohdista on sovittu etukäteen. Tämä ei kuitenkaan muuta Suomen puolustusratkaisun rakenteita. Suomen puolustus perustuu jatkossakin yleiseen asevelvollisuuteen, laajaan ja koulutettuun reserviin sekä korkeaan maanpuolustustahtoon. DCA-sopimus luo puitteet yhteistyölle, mutta ei heikennä tai muuta meidän olemassa olevia puolustusrakenteitamme.

Arvoisa puhemies! Tämä sopimus on tärkeä lisä Suomen turvallisuuteen ja puolustukseen. Se mahdollistaa tiiviimmän yhteistyön Yhdysvaltojen kanssa ja parantaa valmiuksiamme kohdata mahdolliset turvallisuusuhat. On meidän kaikkien yhteinen etu, että hyväksymme tämän sopimuksen ja varmistamme, että Suomi pysyy turvattuna ja itsenäisenä kansakuntana. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkasalo.

13.03 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Suomen ja Yhdysvaltojen välinen puolustusyhteistyösopimus, DCA-sopimus, allekirjoitettiin jo viime joulukuussa, mutta sopimuksen virallinen hyväksyntä vaatii oikeutetusti vielä eduskunnan käsittelyn ja päätöksen. Vaikka itse sopimustekstiä ei voi enää muuttaa, merkityksellistä on kuitenkin se, miten sopimusta Suomessa tulkitaan, ja tässä keskeisessä roolissa on eduskunnan mietintö.

Vasemmistoliiton mielestä Suomen turvallisuus on ensiarvoisen tärkeä asia, ja siksi olemme koko prosessin ajan korostaneet, että DCA-sopimus on käsiteltävä eduskunnassa tarkasti ja huolellisesti. Kyseessä on suvereniteettimme kannalta merkittävä ulko- ja turvallisuuspoliittinen muutos. On Suomen suvereniteetin kannalta merkittävää, että Suomi avaa 15 sotilaskohdettaan yhdysvaltalaisen joukkojen mahdolliseen käyttöön. Yhdysvallat voi käyttää näitä tiloja ja alueita aseiden varastointiin, harjoitteluun ja kaluston huoltamiseen. Näille alueille tulee myös tiloja, joihin on pääsy vain Yhdysvalloilla. Kuten hallituksen esityksessä todetaan, ”puolustusyhteistyösopimuksella Suomi antaa Yhdysvalloille esteettömän pääsyn Suomen alueelle ja oikeuden käyttää sovittuja tiloja ja alueita sopimuksessa lueteltuihin tarkoituksiin ja oikeuttaa Yhdysvaltojen ilma-alusten, alusten ja ajoneuvojen maahantulon ja vapaan liikkumisen Suomen alueella”. On siis tärkeää huolehtia siitä, että Yhdysvaltojen käyttöön luovutetut alueet ovat sellaisia, että me tiedämme, mitä niissä varastoidaan ja mitä niissä tehdään. Lisäksi on oltava selvää, ettei Suomen lakien ja kansallisen edun vastaisia materiaaleja voida tuoda Suomen maaperälle.

Haluan myös alleviivata, että Suomen ei tule sallia ydinaseita alueellaan missään olosuhteissa, ja olen iloinen siitä, että tätä on myös tänään täällä salissa korostettu. Vasemmistoliiton mielestä ydinaseet olisi pitänyt kieltää Suomen DCA-sopimuksessa erikseen, kuten Norja on omassa sopimuksessaan tehnyt. Suomen sopimuksessa viitataan kuitenkin Suomen lainsäädännön ja kansainvälisten velvoitteiden kunnioittamiseen, ja Suomen ydinenergialaki ja rikoslaki kieltävät ydinaseiden maahantuonnin, valmistamisen, hallussapidon ja räjäyttämisen Suomessa.

Pöytäkirja PTK 73/2024 vp

Arvoisa puhemies! Sotilaiden oikeudellinen vastuu on myös tärkeä kysymys, sillä sopimuksessa Suomi luovuttaa pois omaa tuomiovaltaansa. Vasemmistoliiton mielestä yhdenkään rikoksen uhriksi joutuneen suomalaisen ei tule joutua käymään oikeutta Yhdysvalloissa. Suomen tuleekin olla aktiivinen rikoksen uhrien ja rikoksesta epäiltyjen oikeuksien varmistamisessa. Sopimusten ja voimaansaattamislakien käytännön soveltamista on seurattava ja tarvittaessa valmisteltava täydentävää lainsäädäntöä.

Arvoisa puhemies! Sitten vähän kriittisempään osioon.

Jo lähetekeskustelussa nostin esille, kuinka surullista ja huolestuttavaa on, että Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittinen keskustelu on kaventunut niin merkittävästi erityisesti kahden viime vuoden aikana. Kriittinen ote puuttuu suomalaisesta ulko- ja turvallisuuspoliittisesta keskustelusta lähes kokonaan, ja kansalaisyhteiskuntaa ei esimerkiksi tähän DCA-käsittelyyn ole otettu laajasti mukaan. Kuten kuulumme esimerkiksi edustaja Koskelan puheenvuorosta, niin eduskuntakäsittelyssä kiire on myös ollut kova. Ja samaan aikaan me käsittelemme täysin poikkeuksellisen ja historiallisen sopimuksen hyväksymistä, asiaa, joka vaikuttaa merkittäväällä tavalla koko ulko- ja turvallisuuspoliittisen paradigman muutokseen ja tuleviin sukupolviin, ja tätä merkitystä on tänään myös täällä salissa korostettu oikeallakin puolella.

Minä en suoraan sanoen ole kovin innostunut siitä, että ripustamme niin vahvasti ulko- ja turvallisuuspolitiikkaamme Yhdysvaltojen varaan. Samaan aikaan, kun Yhdysvaltojen sisäpoliittinen tulevaisuus näyttää hyvin epävarmalta, suorastaan kaoottiselta, emme voi olla lainkaan varmoja siitä, missä geopolitiikassa kehikossa heidän ulko- ja turvallisuuspoliittiset intressinsä tulevaisuudessa ovat, ja myös tämä kriittinen varautuminen puuttuu suomalaisesta DCA-keskustelusta melkein kokonaan. DCA-käsittelyn yhteydessä ei esimerkiksi ole juurikaan käsitelty sitä, miten Suomea voitaisiin käyttää amerikkalaisten etujen hyödyntämisessä ja mitä turvallisuuspoliittisia seurauksia tällä voisi olla.

Minä ajattelen, että Suomi on tulevaisuudessa maana turvallisempi, jos suvereniteettimme on täysin kansallisessa valvonnassa. Minusta ei ole turvallisuutta lisäävä tekijä, että luovutamme alueitamme Yhdysvaltojen käyttöön. Suhtauduin myös hyvin kriittisesti siihen, että Yhdysvaltojen annetaan toimia Suomen alueella DCA-sopimuksen kautta, ja pidän tärkeänä, että tämä kriittinen kanta tulee myös eduskunnan pöytäkirjoihin merkityksi — tämä siitä huolimatta, että pidän nimenomaan vasemmistoliitosta saavutettuja kirjauksia ulkoasiainvaliokunnan mietintöön erittäin merkittävinä ja arvostan sitä yhteistyötä, mitä ulkoasiainvaliokunnassa on tehty tämän eteen.

Mutta on pakko sanoa, että olen todella huolissani siitä, miten tämä ulko- ja turvallisuuspoliittinen keskustelu viime vuosina on Suomessa kaventunut ja kuinka varsinkaan kansalaisyhteiskuntaa ei siihen oteta mukaan. Täällä salissakin on suhtauduttu tähän DCA-kritiikkiin ja siihen huoleen, mitä monilla kansalaisilla on, lähinnä naureskellen. Minusta se kritiikki ja se huoli nimenomaan pitäisi ottaa todesta, sillä demokratia on vahvempi ja kestävämpi, jos se sallii moniäänisen ja kriittisen keskustelun myös herkissä yhteiskunnallisissa asioissa, mikä koskee myös ulko- ja turvallisuuspolitiikkaamme. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Niemi.

13.10 Veijo Niemi ps: Arvoisa rouva puhemies! On vanha sanonta, että on paljon mukavampi mennä kylään sellaiseen paikkaan, mihin toivotetaan tervetulleeksi.

Pöytäkirja PTK 73/2024 vp

Tällä hetkellä, kun käsittelemme tätä Suomen ja USA:n välistä DCA-sopimusta, meidän kannattaa muistaa se, että tietysti hyvin tarkkaan seurataan myöskin USA:ssa sitä, millä tavalla täällä Suomessa ja eduskunnassa suhtaudutaan tähän Suomen ja USA:n väliseen DCA-sopimukseen. Tällä hetkellä erittäin hyvä signaali USA:n suuntaan on se, että ulkoasiainvaliokunnassa saimme yksimielisen päätöksen tästä asiasta. Kiitos siitä kärsivällisestään pitkän kokouksen vetämisestä puheenjohtaja Kiljuselle.

Mutta erityisesti kiitän myös sieltä vasemmalta laidalta, vaikka nyt vähän on kritiikkiä tullut, edustaja, meppi Saramoa, koska erityisesti kohtiin 4, 21, 25 ja 51 puheenjohtaja teki suorastaan kehystykset ja ne käsiteltiin läpi kahteen tai osin kolmeenkin kertaan. Ja kiitos edustaja Saramolle siitä kärsivällisyydestä, että me saimme nämä asiat ja meillä on [Mikko Savolan välihuuto] nyt ulkoasiainvaliokunnassa tällainen yksimielinen päätös, johon toivottavasti ymmärrys tulee ensi viikon äänestyksessä myöskin sieltä aivan vasemmalta laidalta, koska tämä on aivan oleellisen tärkeä asia Suomen ja suomalaisten turvallisuuden kannalta, että meillä on Naton lisäksi tämä DCA-sopimus USA:n kanssa. Se on aivan ehdoton turva ja tuki, kun me huomioimme 1 343,6 kilometriä tuota meidän itäistä rajaa ja rajan takana olevaa, todella tällä hetkellä epävakaa sotaa käyvää Venäjää.

Tästä syystä toivon, että ensi maanantain äänestyksessä meistä jokainen miettii hyvin tarkkaan, minkä viestin annamme äänestystuloksen myötä myöskin USA:lle tästä sopimuksesta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Ovaska poissa. — Edustaja Hoskonen.

13.12 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! On aivan erinomainen asia, että tämä DCA-sopimus on edennyt näin hyvässä hengessä ja se on käsitelty perusteellisesti, asiat rauhallisesti tarkastellen. Ja kun tätä salikeskustelua ja edustaja Kiljusen esittelypuheenvuoron olen kuunnellut, niin tulin entistä vakuuttuneemmaksi, että asiat on hoidettu hyvin.

Äskeisestä edustaja Niemen puheenvuorossaan nostamasta esimerkistä, yhteistyöstä salin toisen laidan kanssa. Kuvatkoon se sitä tilannetta, että olemme tässä asiassa erittäin yksimielisiä. Suomi ei saa jäädä enää yksin siihen vaikeaan tilanteeseen, missä olimme joulun alla 39. Sitä tilannetta ei saa tulla, ja nyt sitä ei enää tule. Se on se iso juttu tässä mielestäni. Itärajalla asuvana ihmisenä olen nähnyt ja kuullut sen rajan takana olevat äänet ja metelit ja aina miettinyt, onkohan mikä noista vaarallinen ääni — pikkupojasta asti ja siitä asti, minkä muisti pelaa. Nyt minä tiedän, että me kun emme ole yksin enää, niin voimme elää rauhassa ja luottaa siihen, että apua tulee, kun tarvitaan. Sitä varten nämä järjestelyt on tehty: Nato-liittymissopimus, sofa ja sitten tämä nyt tänäpänä käsitellyssä oleva sopimus.

Mutta se asia, mistä minä olen huolissani, on se, mikä on Suomen talouden tilanne, ja se vaikuttaa aivan varmasti myös puolustuspolitiikkaan — aivan varmasti, koska meillä on pitää itsellämme olla vahvat omat puolustusvoimat, sitten riittävä yleinen asevelvollisuus ja siihen liittyvä riittävä koulutus ja sitten reservin kouluttaminen ja uskottava varustus ja sitten uskottavat kertausharjoitukset, niin että saamme pidettyä toimintakyvyn yllä. Juuri näissä raja-asioissahan tämä on nyt noussut esille, mitä toimenpiteitä saa rajalla tehdä, jos jotain ikävää sattuu. Se asia on tulossa käsittelyyn. Toivon mukaan sekin menee samassa yhteistyöhengessä kuin missä tämä asia on edennyt.

Mutta siitä talouden rapautumisesta tässä maassa. Kun luin eilisiltana uuden komission ajatuksia, mitä sieltä on tulossa, niin Suomen kansantalous on todella, todella pahoissa vai-

Pöytäkirja PTK 73/2024 vp

keuksissa. Suomen kansantalous menee tätä menoa alamäkeen, kun me pistetään metsät kylmän viileästi enemmän tai vähemmän suojeluun ja ennallistetaan, tehdään niitä älyttömyyksiä, joilla muka ilmastoja hoidetaan. Mutta niillähän tuhotaan ilmakehää, tungetaan ilmaan metaania ja metsien kasvu tuhotaan. Ja saadaan samalla levitettyä valtava tuholaisien joukko ympäri Suomen metsiä.

Kun tällainen töllön työ tehdään, sehän tarkoittaa sitten sitä, arvoisat edustajat, että esimerkiksi itäraja — joka on varmasti puolustuksen ja myös Naton kannalta se äärimmäisen tärkeä raja, Naton ulkoraja täällä koillisessa Euroopan unionin nurkassa meillä Itä-Suomessa — autioituu. Tällä menolla metsäteollisuus Itä-Suomesta lakkaa, kun ei puuta enää saa käyttää ja ruvetaan pikkuhiljaa ennallistamaan ja kaikkea muuta hulluutta tekemään ja poltetaan loput pois sitten. Tämä tällainen taloustoiminta rapauttaa koko Suomen taloustoimintakyvyn. Siinä samalla menee puolustuskky. Sellainen talo, jonka talous on kuralalla, ei pysty edes pihamaata pitämään siistinä, saattika toimimaan jotenkin järkevästi tai laittamaan vaikka talon katon kuntoon, jos sitä asia vaatii.

Olemme itsemme ajaneet tällaisen älyttömän tilanteeseen. Kun katselin illalla noita Euroopan tulevia papereita, niin ei sieltä meille mitään apua tule kyllä, ei mitään. Sitten, kun vielä saatiin tehtyä semmoinen töllön työ, että yksi Italia, vaikka se onkin suurvalta ja on hieman kummallisia mielipiteitä — sellainen valtio — heitetään sivuun, niin tiedätte, mitä se tarkoittaa myös Nato-yhteistyölle. Kuvitteleeko joku vielä, että se jäisi tähän, eilisenä iltana pidetyn kokouksen jälkimaininki unohtuisi jonnekin? Ei varmasti unohdu.

Arvoisa rouva puhemies! Lopuksi toivon sitä, että kun nyt tämä Nato-asia saadaan erinomaiseen pakettiin... Olen siitä ikionnellinen, että tämänkin päivän sain täällä kansanedustajana nähdä. Nato-optiosta me paljon puhuimme, että meillä on Nato-optio takataskussa, jos... No, se ”jos” tuli silloin vuonna 21, taisi olla helmikuun 24. päivä. Silloin se Nato-optio alkoi realisoitumaan, ja kaikki meni hyvin. Siitä iloitkaamme suurella ilolla kaikki. Mutta jos me tähän talousasiaan ja omien asioittemme hoitoon emme ala kiinnittää huomiota, niin olemme kohta semmoisessa liemessä, josta ei Natokaan meitä pysty auttamaan. Euroopan unioni ei varmasti auta, kun meille kohta tulee semmoisia velvoitteita, joista emme, niistäkään, selviä.

Arvoisa rouva puhemies! Lopuksi toivon, että järki löytyisi tähän maahan ja ainakin talouspolitiikkaan. Meillä on semmoiset, semmoiset matokuurit edessä ensi syksynä, ja talous menee alamäkeen. 15 vuoteen tuottavuus ei ole kasvanut, ja sen päälle tulevat sitten vielä nämä Euroopan unionista tulevat velvoitteet. Jos jotakin tämä tilanne naurattaa, niin minua ei kyllä yhtään naurata. Ehkä joku ääri liikkeen ajattelija voi ajatella, että siinähan tulee kiva sekasorto, sittenhän voi tehdä muitakin kivoja juttuja. Varmaan voi, mutta isännän kannalta ne ovat kaikkea muuta kuin hauskoja. Toivon, että edustajat ottavat tämän vakavasti, koska kansantalouden vahvalla nousulla säilytämme samalla yhtenäisyyden, kansakunnan verotulot, sosiaali- ja terveyspalvelut ja viimeisenä eläkkeidemme keräämisen, eläkevakuudet. Elikkä eläketurva turvataan sillä, että kansantalous toimii. Jos sellainen ei toimi, niin me tingimme eläketurvastakin sen jälkeen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Saramo.

13.18 Jussi Saramo vas: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! En nyt malta ihan lyhyesti olla toteamatta, vaikka puhutaan aivan eri aiheesta, mutta kai se tietysti turvallisuuteenkin liittyy, että itse olen katsonut esimerkiksi Kaakkois-Suomessa, kuinka metsäteollisuutta on

Pöytäkirja PTK 73/2024 vp

ajettu pitkään alas ja sinäkin aikana, kun saatiin paljon halpaa puuta Venäjältä, tuottavuus on laskenut, kun Suomessa metsät on keitetty selluksi, joka on sitten viety Kiinaan, missä siitä on tehty vessapaperia. Ehkä jos me tuottavuutta halutaan lisätä ja Suomen taloutta nostaa, niin kyllä ne ovat nämä vihreän siirtymän investoinnit, jotka varmaan sitten voivat liittyä myös tähän nyt käsitteillä olevaan asiaan — johon menenkin seuraavaksi.

Lähivuosina, arvoisa rouva puhemies, DCA ei mullista juuri mitään. Ei tänne tässä maailmantilanteessa hirveästi ole varmasti ylimääräisiä aseita tarjolla, eikä tänne ole nyt joukkojakaan tulossa, eikä ole tarvettakaan. Me tiedämme, että kyllä vie pidempään kuin yhden vaalikauden ennen kuin meitä potentiaalisesti tavanomaisilla aseilla voitaisiin uhata, niin vahvat meidän omat puolustusvoimat on. Mutta jos tilanne sitten myöhemmin jatkossa muuttuu, niin ne päätökset tuodaan tänne eduskuntaan. Jos tänne tulee merkittäviä joukkoja tai jos annetaan isoja alueita, jotka voivat jo lähentyä tämmöistä tukikohtatyypistä, niin ne päätökset tehdään eduskunnassa, kansan suoraan valitsemilla edustajilla, tarvittaessa selontekomenettelyllä. Tämä oli vasemmistoliitolle keskeinen kysymys, että Suomen suvereniteettia ei voi luovuttaa yksittäisen valtioneuvoston käsiin. Tässä kiitän kyllä, että saatiin hyvä, rakentava kompromissi valiokunnassa aika vaikeidenkin tilanteiden jälkeen.

Arvoisa puhemies! Parhaimmillaan DCA lisää Suomen turvallisuutta, kun me saadaan tavanomaisia aseita ja ehkä joskus asevarastoja valmiiksi maahamme. Turvatakuitan DCA ei anna. Ne turvatakuut kuuluvat Nato-jäsenyyteen, mutta kun tiedetään, että Nato-jäsenyys on poliittinen sopimus, joka ei sinänsä velvoita johonkin tietynlaiseen — pahimmillaan voidaan saada villasukkia — niin tietysti jos meillä DCA:n mukana sitten on täällä ylimääräistä turvaa, se on tietysti Suomen etu. Mutta ei tietenkään pidä olla naiivi, ja suurvalloilla on aina suurvaltojen logiikka, ja me tiedetään aivan lähivuosilta, kuinka Yhdysvallat on vakoillut heidän lähimpien eurooppalaisten liittolaistensa johtajia ja kuinka oli näitä laittomia vankikuljetuksia, joista ei kerrottu eurooppalaisille liittolaisille ja joihin käytettiin juuri näitä sopimusjärjestelyitä. Eli kyllä on todella tärkeää, että Suomi jatkossakin aina kaikissa tilanteissa pitää huolta omasta turvallisuudestaan eikä heittäydy muiden, suurvaltojen, varaan ja pitää meidän lähinaapureiden, Pohjoismaiden ja tietysti Euroopan unionin, [Puhemies koputtaa] kautta yhteistyötä rakentamalla omasta turvallisuudestaan huolta, koska meillä on aina se yhteinen intressi. Mutta se ei tietenkään estä sitä, että tämmöiset järjestelyt parhaimmillaan voivat lisätä turvallisuuttamme, ja sen takia itsekin tuen tätä ratkaisua. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Poutala.

13.21 Mika Poutala kd: Arvoisa puhemies! Suomi liittyi puolustusliitto Naton jäseneksi 4. huhtikuuta 23. Nato-jäsenyyden myötä Suomi on osa Naton yhteistä puolustusta ja siten Pohjois-Atlantin sopimuksen 5 artiklan mukaisten turvatakuiden piirissä.

Puolustusyhteistyösopimus DCA perustuu Suomen suvereniteetin, lainsäädännön ja kansainvälisöikeudellisten velvoitteiden kunnioittamiseen. Suomen suostumuksella ja kansainvälisen oikeuden mukaisesti sopimuksella luodaan kehys Suomen ja Yhdysvaltojen välisen puolustusyhteistyön tehostamiselle. Suomen tavoitteena neuvotteluissa oli vahvistaa Suomen ja Yhdysvaltojen välistä puolustusyhteistyötä luomalla ajantasainen toimintakehys kahdenväliselle puolustusyhteistyölle. Sopimus vahvistaa konkreettisella tavalla Suomen puolustuskykyä ja kansallista turvallisuutta. Sopimus mahdollistaa Yhdysvaltojen läsnäolon, harjoittelun ja puolustusmateriaalin sijoittamisen ennakolta Suomessa

Pöytäkirja PTK 73/2024 vp

luoden edellytykset yhteistoiminnalle Suomen ja Yhdysvaltojen välillä myös kriisitilanteissa. Neuvotteluissa Suomi piti tärkeänä varmistaa, että toimiessaan Suomessa sopimuksen mukaisesti Yhdysvallat kunnioittaa Suomen suvereniteettia, lainsäädäntöä ja kansainvälisoikeudellisia velvoitteita.

Yhdysvaltojen näkökulmasta puolustusyhteistyösopimuksilla on kolme keskeistä tarkoitusta. Ensimmäiseksi, sopimuksilla luodaan yhdenmukaiset ja ajantasaiset puitteet Yhdysvaltojen joukkojen toiminnalle. Toiseksi, mahdollistetaan Yhdysvaltojen rahoittamat infrastruktuuri-investoinnit sovituille tiloille ja alueille sekä varmistetaan, että Yhdysvalloilla on pääsy näihin. Kolmanneksi, varmistetaan esteetön joukkojen sekä kaluston maahanpääsy ja liikkuminen sekä puolustuskaluston tarvikkeiden ja materiaalin sijoittaminen ennakolta. Itse nostaisin tämän kaluston säilyttämisen Suomessa yhdeksi merkittävimmistä asioista Suomen kannalta.

Samanaikaisesti Suomen kanssa Ruotsi, Tanska ja Tšekki kävivät DCA-neuvotteluja. Suomen neuvotteluissa hyödynnettiin soveltuvilta osin muiden maiden tekemiä sopimuksia ja parhaita käytäntöjä. Neuvottelujen aikana valtuuskunta oli yhteydessä Ruotsiin, Norjaan, Tanskaan, Viroon ja Tšekkiin. Tämän pohjalta voin hyvin mielin sanoa, että sopimus on laadittu harkiten ja tarkkaavaisesti Suomen kokonaisturvallisuus mielessä. Ulkoasiainvaliokunta on tehnyt erittäin hyvää työtä asian osalta, ja onkin erittäin hienoa nähdä tämän polarisoivan keskustelun aikana yksimielinen mietintö valiokunnasta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

13.24 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! DCA-sopimuksen, joka on tänään täällä keskustelussa, tarkoitus on vahvistaa Suomen turvallisuutta ja osaltaan täydentää Nato-jäsenyyttämme. Näenkin tämän DCA-sopimuksen ja sofa-sopimuksen osaksi tätä kokonaisuutta, jolla rakennetaan tätä, että sopimuksin varaudutaan mahdollisten kriisien varalle ja tehdään erilaisia toimintatapoja ja sovitaan niistä. Tämä on sitä hyvää varautumista. Ja sikäli tämä on myös hyvä, että tämä ei muuta Suomen suvereniteettia ja kunnioittaa kaikilta osin lainsäädäntöä ja kansainvälisoikeudellisia velvoitteita.

Toinen asia, joka tässä on tärkeätä huomata: Tässä on selkeästi muistettava myös se näkökulma, että pieni maa ei pärjää tässä maailmanpoliittisessa tilanteessa. Me tarvitsemme tukea muualta, ja se realiteetti meidän on tässä muistettava ja sitten se, että tätäkin sopimusta on tehty meidän kansallisista lähtökohdista, meidän turvallisuuden lähtökohdista.

Kolmas asia, joka tässä on todella hyvä: Tämä on yksi osa tätä pohjoismaista yhteistyötä. Ruotsilla, Norjalla ja Tanskalla on vastaavia sopimuksia olemassa. Tietyllä tavalla tämä pohjoismainen perhe on yhdessä nyt Nato-jäsenenä myös DCA-sopimuksin vahvistanut omaa turvallisuuttaan ja ollaan täällä Pohjolassa tehty turvallisuuspoliittisia linjauksia, ja se on hyvä asia.

Sitten neljänneksi voisi todeta, että tämä myöskin ottaa kantaa tähän ydinaseiden kieltoon, ja todetaan, että ydinenergialakia, jonka 4 § kieltää ydinräjähteet, linjaus täällä ei muuta, ja se linjaus on tältä osin mielestäni riittävän selkeä.

Arvoisa rouva puhemies! Tämä ei muuta Suomen puolustusta. Se perustuu jatkossakin yleiseen asevelvollisuuteen, laajaan ja koulutettuun reserviin ja korkeaan maanpuolustus- ja tahtoon. DCA-sopimus ei muuta puolustusratkaisujamme, -rakenteita vaan luo puitteet maidemme väliselle yhteistyölle. Se, mikä täällä tänään on ollut erittäin hyvä, ja olen erittäin ylpeä siitä, että täällä on yksimielinen näkemys siitä, että tämä sopimus tarvitaan. Mie-

Pöytäkirja PTK 73/2024 vp

tintö on laadittu erittäin hyvin. Se pohjaa tähän yksimielisyyteen, ja siellä on otettu monet näkökulmat huomioon. Jos jonkun asian Suomessa pitää olla kunnossa, olkoon se ulko- ja turvallisuuspolitiikka, ollaan siitä yksimielisiä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiljunen.

13.27 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa rouva puhemies! Olisin kiinnittänyt huomiota tässä puheenvuorossani kahteen seikkaan, jotka ovat tässä keskustelussa tulleet esille.

Edustaja Ronkainen eritteli oikein hyvässä, painavassa puheenvuorossaan sitä eroa, mikä on tällä DCA-sopimuksella ja Nato-sofalla, mikä koskee Nato-joukkojen maahantuloa ja tässä DCA-sopimuksessa Yhdysvaltojen joukkojen maahantuloa, niiden läsnäolon merkitystä ja luonnetta. Tässä suhteessa tämä Nato-sofa poikkeaa tästä DCA-sopimuksesta. Siinä on kolme erillistä asiaa, joissa on eroja olemassa.

Ensimmäinen ero on siinä, että tämä Nato-sofa on luonteeltaan vastavuoroinen. Vastaa siis edustaja Ronkaiselle — hienoa, että tulitte saliin juuri — tähän kysymykseen eroista Nato-sofan ja DCA:n välillä. Eli yksi ero on siinä, että Nato-sofa on vastavuoroinen. Se koskee suomalaisia joukkoja tarvittaessa ulkomailla eli Nato-maissa kuin myös Nato-maiden joukkoja Suomessa. Samoilla pelisäännöillä toimitaan. Tämä DCA-sopimus ei ole vastavuoroinen. Siinä on oma ymmärryksensä kyllä takana, aika loogista. Tässä nyt ei jouduta pohtimaan sitä, että kriittisessä tilanteessa suomalaisia joukkoja olisi auttamassa Yhdysvaltoja. Oletettavasti sellaisessa kriittisessä tilanteessa suomalaisten joukkojen olisi syytä olla täällä Suomessa. Eli sen takia se on tavallaan irrelevantti huomiokin todeta, että tästä tämä vastavuoroisuus puuttuu.

Toinen seikka, jossa on tätä eroa, on tämä automaattisuus. Nato-sofassa on lähtökohta, että joka kerta, kun Nato-maiden sotilaita menee toiseen Nato-maahan, siitä sovitaan aina erikseen. Tähän on laitettu tietty automatiikka, että joka kerta ei tarvitse erikseen sitä sopia vaan tähän sopimukseen liittyviä tehtäviä tehdessään amerikkalaiset pääsevät maahan suoraan.

Ja kolmas seikka on sitten tämä tuomiovaltakysymys, josta käytiin keskustelua tuossa aikaisemmassa vaiheessa. Tuomiovallan osalta Nato-sofassa aina noudatetaan isäntämaan lainsäädäntövaltaa. Kaikissa DCA-sopimuksissa, joita Yhdysvallat on tehnyt, lähtökohtaisesti tuomiovalta on lähettäjämäällä eli Yhdysvalloilla. Tähän meidän sopimukseen kuitenkin tuli aika paljon varauksia, muun muassa kuolemanrangaistuksen osalta jopa nootti vaihdettiin, eli tietyissä asioissa on selkeätä, että suomalainen lainsäädäntö määrää, ja Suomessa on aina mahdollisuus ottaa se kansalliseen harkintaan, jos siltä tuntuu tietyssä tilanteessa, eli siinä on konsultaatiovelvoite. Eli tässä on sitten eroa. Tämä tarkoittaa tosiasiaassa kyllä sitä, että jos olisi joku Naton yhteisoperaatio, niin että täällä olisi yhtä aikaa useista Nato-maista olevia joukkoja, jos on samasta asiasta, ilmiöstä, kysymys, niin Yhdysvalloissa noudatetaan DCA-sopimusta ja muilla Nato-mailla sitten on Nato-sofa käytössä. Tuomiovaltakohdissa tämä saattaisi olla teoreettisesti ilmiö, jossa olisi kahdenlaista käytännettä. Tämä ei ole tämän sopimuksen kokonaisuuden kannalta olennainen asia, mutta on hyvä nähdä nämä erot, mihin edustaja Ronkainenkin teki viittauksen.

Toinen asia, jonka haluan ehdottomasti tässä tuoda esille, on se, mikä minusta tässä sopimuksessa on se yllättävä ja isoin asia. Totta kai tämän sopimuksen substanssi on se isoin asia, en minä sitä kiistä, mutta sivussa tässä sopimuksessa tuli se, mikä nyt muissa Pohjoismaissa on hyvin selkeä lähtökohta ollut jo, Norjassa ja Tanskassa vuodesta 49, ja myöskin

Pöytäkirja PTK 73/2024 vp

Ruotsissa sitä on seurattu, myöskin Nato-jäsenyyden yhteydessä Ruotsi kirjasi sen selkeästi hallituksen esityksiin ja riksdagenin päätöksiin: ydinasekielto. Nyt tässä on aidosti käynyt niin, että Norjassa tämä ydinaseiden kielto on 1 artiklassa, samoin Tanskassa 1 artiklassa tässä DCA-sopimuksessa. Ruotsissa se on hallituksen esityksessä. Se on myöskin siteerattu tähän meidän mietintöömme hyvin selkeästi, että Ruotsi seuraa pohjoismaista mallia ydinkiellon osalta tämän DCA-sopimuksen puitteissa. Eli hyvin selkeä ydinasekielto myöskin Ruotsilta, ja juuri johdonmukaisesti me olemme myöskin kirjanneet tähän omaan mietintöömme ja myöskin hallituksen esityksessä on selkeästi kirjattu tämä ydinenergiain voimassaolo. Tavallaan tämän ydinenergiain 4 artikla on nyt osa tätä suomalaista DCA-sopimuksen soveltamistulkintaa, ja tämä on iso asia. Tämä on iso asia, että me tunnistamme sen, että suurimman ydinasevallan kanssa tehty puolustusyhteistyösopimus ei koske ydinaseiden sijoittamista tänne, ei koske ydinaseiden kauttakulkua, maahantuontia tänne, ja se on selkeä kirjaus. Pohjoismaat ovat näissä puitteissa tällä sopimuksella nyt ydinasevapaita alueita. Meillä on myöskin Liettua perustuslaillisesti ydinasevapaa alue, perustuslain mukaan, samoin Espanja sodan ja rauhan aikana ydinaseeton. Naton puitteisahan on erilaisia ydinaselinjauksia, jotka koskevat sitä kansallista ydinasepolitiikkaa. Kannattaa muistaa: ei ole olemassa Naton ydinasepolitiikkaa vaan on 32 valtion omat ydinaselinjaukset — jotkut osallistuvat osapuolikokouksiinkin ydinkieltosopimusten osalta ja niin edelleen, Saksa ja viimeksi Norja esimerkiksi. Eli tässä tämä ydinasepolitiikka on Natonkin järjestelmässä erillinen kokonaisuus, ja tällä DCA-sopimuksella nyt tämä tulee keskeiseksi kulmakiveksi. Tämä on minusta tämän sopimuksen yksi lisuke, joka sinällään myöskin vahvistaa mitä olennaisimmin myöskin Suomen turvallisuutta, ja siitä olen iloinen, että eduskunta on tässä asiassa yhtä mieltä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kopra.

13.33 Jukka Kopra kok: Arvoisa rouva puhemies! DCA-sopimus on täällä loppusuoralta. Sen tärkeimpiä elementtejä ja hyötyjä ovat ne, että USA:n joukkoja voi täällä olla läsnä ja harjoitella Suomessa ja me voimme pitää kätevämmän ja tehokkaamman yhteisiä harjoituksia. Sen lisäksi USA voi tänne DCA-sopimuksen myötä ennakkovarastoida materiaalia ja tavaraa ja tämä luonnollisesti jouhevoittaa tätä yhteistä harjoitustoimintaa. Ja kolmantena ehkä voisi nostaa esiin, että tämä selkiyttää näitä yhteistyötilanteita oivallisesti, mitä tähän harjoittelutoimintaan tulee. Ja tämä koko kokonaisuus mielestäni oivallisella tavalla myös sitten parantaa Suomen puolustuskyyä ja turvallisuutta.

Täällä peräänkuulutettiin tätä kansalaiskeskustelua ja laajempaa keskustelua. Esimerkiksi edustaja Honkasalo otti tämän asian esiin, ja olen tästä asiasta kyllä hänen kanssaan täysin samaa mieltä, eli tällaisissa isoissa ja merkittävissä kysymyksissä meidän pitää käydä avointa ja laajaa keskustelua tuoden faktat esiin siten, että jokaisella on mahdollisuus muodostaa vapaasti ja riippumattomasti oma kantansa. Se on oikeastaan tällaisen sopimuksen hyväksyttävyydenkin ehdoton perusedellytys.

Siinä mielessä olen kuitenkin levollinen, että tämä DCA-sopimushankehan on käynnistetty edellisen hallituksen toimesta, joten tämä tavallaan menee yli hallitus- ja oppositiorajojen, ja näin ollen ainakin itse tulkitsemme jo tästä syntymekanismista johtuen sekä sitten tämän täällä tänään käydyn keskustelun perusteella, että tällä sopimuksella on kuitenkin kaikesta huolimatta laaja parlamentaarinen kannatus. Ja se on tietysti hyvä asia, koska kyse on niin merkittävästä asiasta Suomen puolustuksen kannalta.

Pöytäkirja PTK 73/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Savola.

13.35 **Mikko Savola kesk:** Rouva puhemies! Tästä eduskunnan tiedonsaannista: Tässä on useammissa puheenvuoroissa nyt tullut, lähinnä vasemmistoliiton taholta, kritiikkiä siitä, että lakivaliokunta joutui kiireessä käsittelemään asiaa, ja minä oikeastaan tähän samaan asiaan, mistä puolustusvaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Kopra sanoi, että edellisen hallituksen aikaan tämä prosessi lähti liikkeelle. Silloin päätettiin, että lähdetään tiivistämään Yhdysvaltain kanssa yhteistyötä pyrkimyksenä saada tämä DCA-sopimus aikaan. Valiokunnat, keskeisimmät turpo-valiokunnat — ulkoasiainvaliokunta, puolustusvaliokunta — on pidetty matkan varrella tietoisena prosessin etenemisestä, hyvin vahvasti tietoisena siitä, ja näin ollen tämä käsittely on vasta jäävuoren huippu, mikä täällä on, eli prosessi on ollut pitkäkestoinen ja pitkän matkan aikana oleva.

Ja oikeastaan tässä peräänkuulutan sitä luottamusta kollegoihin, jotka eri valiokunnissa ovat, että pystytään oman puolueen sisällä vahvistamaan sitä luottamusta siitä, että tehdään oikeita asioita ja että tämä sopimus juurikin Suomen turvallisuuden parantamiseksi on tehty.

Tämä kansalaiskeskustelukysymys on sitten oma keskustelunsa, ja kun päätimme liittyä Natoon, täällä yhteiskunnassa oli vahva kansalaiskeskustelu. Sitä tekivät puolueet, missä piti määritellä Nato-linjaus uudelleen, mutta myös useat eri kansalaisjärjestöt. Eduskunnan määrittelemä maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunta on yksi keskeinen toimija, joka pystyy tällaista keskustelua käymään nyt vaikkapa tästä DCA-sopimuksesta, Atlantti-Seuran voi olla tällainen, Paasikivi-Seura voi olla tällainen, UKK-Seura, mutta peräänkuuluttaisin sitä, että puolueet kävisivät tätä kansalaiskeskustelua ja että oikeata tietoa myöskin tästä DCA-sopimuksesta kriittisillekin kansalaisille pystyttäisiin antamaan.

Lopuksi, rouva puhemies, kiitän kyllä valiokuntien puheenjohtajia siitä, että tätä asiaa kannatti jumpata perusteellisesti. Tätä kannatti tehdä sen takia, että me saatiin yksimielinen lausunto ja mietintö tästä DCA-sopimuksesta. Ymmärrän, että siellä vasemmistoliitossa oli kritiikkiäkin tätä kohtaan, mutta kyllä kahdelle tulevalle europarlamentaarikolle — valitettavasti lähdette täältä sinne — sekä edustaja Kyllöselle että edustaja Saramolle täytyy kiitokset antaa rakentavasta suhtautumisesta, ratkaisuhakuisuudesta ja siitä, että tämä tänne saliin yksimielisesti saatiin, koska sillä on iso arvo, että me nämä kysymykset pystymme yhdessä tekemään.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

13.39 **Aki Lindén sd:** Arvoisa rouva puhemies! Haluan omalta osaltani kiittää ulkoasiainvaliokuntaa ja muita valiokuntia tässä asiassa. Tässä on moneen kertaan annettu kiitoksia puheenjohtajistolle ja eri puolueiden edustajille, ja yhdyn kaikkiin tavoin siihen. — Se, että päätin aika spontaanisti käyttää puheenvuoron, joka varsinaisesti alkaa hetken kuluttua, johtuu siitä, että haluan itse nähdä tämän sopimuksen osana hyvin pitkää jatkumoa, ja miksi tämä jatkumo ja miksi tämä puheenvuoro? Se ehkä saa alkunsa siitä, että kun jo ammatin valmistuttuani menin suorittamaan asevelvollisuutta, tehtäväni oli Pääesikunnassa kirjoittaa sotaväen lääkintähuollon historia Ruotsin vallan aikana, toki pitkälti etukäteen kerätyn, silloisen lääkintäeversti Ensio Taipaleen aineiston pohjalta. Se tutkielma on sittemmin julkaistu Sotahistoriallisessa aikakauskirjassa vuonna 1981. Se, miksi tämän tähän yhteyteen otan, on se, että tiedän, että täällä ei saa edes sitaatissa käyttää voimasanaa, ja niin-

Pöytäkirja PTK 73/2024 vp

pä sanon tämän tunnetun Paasikiven sitaatin niin, että ”on se piip olla pieni kansa”, joka tarkoittaa käytännössä sitä, että koko tämän Suomen alueen monisatavuotinen historia on itse asiassa ollut sitä, että olemme milloin tukeutuneet sinne, milloin tänne, ja siitä on ollut hyötyä, mutta siitä on ollut suuria riskejä ja ongelmia.

En nyt aloita mitään tuhannen vuoden takaista historiaa, mutta mainitaan nyt kuitenkin Joutselän taistelu 1555—1557, joka oli ensimmäisiä taisteluja Suomen alueen ollessa Ruotsin vallan osana, joissa nähtiin käytetyn pitkälti niitä samoja menetelmiä, joita talvi-sodassakin sitten käytettiin 500 vuotta myöhemmin. Sitten 1509 tanskalaiset hyökkäsivät ja polttivat Turun. Se tarkoitti käytännössä sitä, että kun Suomi oli suurvalta-Ruotsin osa, me olimme itään päin taisteluissa mutta me olimme myös etelään ja länteen päin taisteluissa. No, me kaikki tiedämme, että 1600-luvulla Suomi osana suurvalta-Ruotsia lähti sitten kolmikymmenvuotisen sodan melskeisiin Keski-Eurooppaan, mikä aiheutti erittäin suuren rasituksen meidän talonpoikaisväestöllemme, joka synnytti talonpoikaiskapinoita ja laajaa tyytymättömyyttä Suomessa. No, siitä tullaan sitten luovasti 1700-luvulle: ensin suuri Pohjan sota ja sitten pikkuviha, sitten hattujen sota 1741, sitten Kustaan sota 1788—1790, ja sitten Suomen sota 1809. Kaikissa näissä on yhteistä piirrettä se, että Suomi on aina hakenut jonkun suuremman selkänöjää pärjätäkseen tässä jännitteisessä idän ja lännen välisessä tilanteessa.

No, 1900-luku on jo niin lähellä, että se on kaikille tuttua ja ei tällä tavalla tarvitse keratausta. Siinä on sitten pitkä autonomian aika välissä, jota esimerkiksi emeritusprofessori Matti Klinge piti monella tavalla hyvänä aikana ja valmistautumisena henkisesti meidän itsenäisyytemme, mutta niin kuin tiedämme, se päättyi sortokausiin ja sen seurauksena Suomessa nousi voimakas itsenäisyysliike, joka sitten aikaansai meillä itsenäisyyden 1917. Siinä oli vaihe, jossa turvauduimme Saksaan, ja se sitten aiheutti meille tiettyjä riskejä ja ongelmia, joista vapauduimme erittäin taitavasti 1944, ja sitten oli taas uusi tilanne ja tuli YYA-sopimus ja olimme pakotetut, sanotaan se nyt näin jälkeinpäin suoraan, itäisen naapurimaan kanssa lähes sotilasliittoon tai siihen verrattavaan liittoon.

No, nyt olemme sitten uudessa tilanteessa, ja halusin tämän puheenvuoron käyttää siksi, että minusta tässä maailmanpoliittisessa tilanteessa tämäkin sopimus on osa eräänlaista pitkää jatkumoa, joka pohjautuu siihen Paasikiven äsken mainitsemaani sitaattiin, että ”on se piip olla pieni kansa”. Eli me emme yksin täällä pärjää, me tarvitsemme tukea, ja sitten sen tuen pitää tietenkin olla sellaista, että se on meidän itsenäisyyttämme tukevaa, ja viime kädessä me itse vastaamme hyvin pitkälti asioistamme ja ulkosuhteistamme, mutta me tarvitsemme siihen liittolaisia.

Päätän siihen, mistä aloitin, eli onnittelen siitä, että eduskunta on yksituumainen ja yksimielinen tässä tärkeässä asiassa. [Jari Ronkainen: Hieno historianankertaus kyllä!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Skinnari.

13.43 Ville Skinnari sd: Arvoisa puhemies! Näin muutaman vuoden Aki Lindéniä nuorempana en nyt ihan näin kaukaa lähde liikkeelle. Mutta ensinnäkin kiitos, ulkoasiainvaliokunta, puolustusvaliokunta ja perustuslakivaliokunta, kuten on tullut esille, siitä hyvästä yhteisestä työstä ja vielä enemmän yhteisestä näkemyksestä.

Oikeastaan tähän kolme nostoa:

Tämä on varmasti Suomen historian yksi merkittävimmistä sopimuksista. [Kimmo Kiljunen: On varmasti!] Verrataan EU-jäsenyyteen, jossa tietysti sopimuskulttuuri, sopimuk-

Pöytäkirja PTK 73/2024 vp

sen luonne on ollut hyvin erilainen, mutta silloinhan viilattiin kyllä pilkkuja ja pisteitä ja lauseitakin. Muistan sen, olen kuitenkin jo sen verran iäkäs henkilö.

Mutta tämä sopimuskulttuurinen ero tietysti näkyy, kun me toimitaan tilanteessa, jossa tietysti ideaalitalanteessa Nato-sofa ja DCA olisivat olleet yhtä aikaa tässä salissa ja valiokunnissa. Meidän olisi ollut helpompi katsoa sitä kokonaisuutta.

Tässä tietysti kiitos ulkoministeriölle: jo edellisen hallituksen aikana käynnistimme tämän valmistelun, ja uskallan sanoa, että työ on ollut laadukasta ja hyvää.

Tässä on ollut paljon hyvää keskustelua. Minä nyt teen muutamia nostoja:

Tämän sopimuskulttuurillisen eron lisäksi vakiosopimusmaailma on aina hankala. Norja, Ruotsi, tämä yhteinen pohjoismainen ajattelualusta, malli — se on juuri sitä, mitä on pitänyt tehdä, ja sitä tehdään. Edustaja Kiljunen hyvin toi esille esimerkiksi tämän ydinasekiellon pohjoismaisen mallin, pohjoismaisen ajattelun, pohjoismaisen hyvinvointivaltioajattelun, johon liittyvät sitten kaikki kokonaisturvallisuuden elementit mukaan lukien koulutus, sosiaali- ja terveydenhuolto, jopa logistiikka. Kaikki se, mistä meidät, Pohjoismaat, maailmalla tunnetaan, työmarkkinat mukaan lukien.

Tähän liittyy toki vaikeita asioita, kuten kuolemanrangaistus. Nämä ovat olleet vaikeita asioita meille Euroopan unionissakin, kun ajatellaan vaikka kauppasopimuksia muun muassa Japanin kanssa. Elämme erilaisissa oikeusvaltioissa ja erilaisissa kokonaisuuksissa, mutta kuten tässä todettiin, niin tässäkin on ollut aktiivista toimintaa siihen liittyen, että näkemys olisi mahdollisimman yhtenäinen.

Eduskunnan tiedonsaanti, eduskunnan informointi — siihenkin on syynsä, että epäilyä ja kritiikkiäkin on. On hyvä, että se on nyt kirjoitettu oikein ja ymmärrettävästi ja siten, että ainakin tässä talossa meillä on vahva luottamus, että tieto kulkee mahdollisimman ennakoitavasti, läpinäkyvästi ja luotettavasti.

Arvoisa puhemies! Kun puhutaan sopimuskulttuureista ja vakiosopimuksista, niin toki tässä sopimuksessa jää paljon asioita, mitä normaalilainsäädännössä olisi kirjoitettu tarkemmin ja tarkkarajaisemmin auki. Mutta siihen on syynsä ja siihen on selityksensä. Mutta juuri tähän liittyen: kysymyksen on luottamuksesta, kahdenvälisestä luottamuksesta, ja kun tässä maailmanmenoa katsoo ja vaikka eilistä Yhdysvaltain presidentinvaaliväittelyäkin, niin on se erinomaista, että meillä on sopimukset.

Tämä liittyy, arvoisa puhemies, tähän kaikkein isoimpaan asiaan, mikä on ajankohtainen Suomessa ja tässäkin talossa juuri nyt, monenkeskinen sopimusjärjestelmä, sen kunnioittaminen, kahdenväliset sopimukset, koska sitä me olemme vuosikymmenet rakentaneet, että sopimuksia kunnioitetaan ja niistä pidetään kiinni. Ja itseäni tässä ehkä englannin kielen käännöksessä häiritsi se sana ”kunnioittaa”, kun sen olisi voinut kirjoittaa vieläkin selkeämmin ”tulisi sitoutua” tai muuten kääntäen sen ehkä paremmalle suomen kielelle.

Arvoisa puhemies! Omasta puolestani kiitos valiokunnille ja kiitos hyvästä yhteistyöstä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiljunen.

13.48 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Skinnari otti esille vielä tässä lopussa tämän muotoilun, että tulisi kunnioittaa näitä kansallisia sitoumuksia ja kansainvälisiä sitoumuksia, kuten itse kullakin maalla on, ja ennen kaikkea kansallista lainsäädäntöä. Tämä on yhdysvaltalainen tapa ilmaista tämä asia. Näissä kaikissa DCA-sopimuksissa on tämä kunnioittamisen termi eikä esimerkiksi noudattamisen termi. Mutta, arvoisa

Pöytäkirja PTK 73/2024 vp

puhemies, tässä kylläkin me laitettiin ja hallituksen esityksessä on ja meidän tekstissämme, mikä on sitten eduskunnan ratifiointipäätöksen pohjissa ja mistä me olimme hyvin tarkkoja, että mitä tarkoittaa esimerkiksi ydinenergialain kohdalla ”tulisi noudattaa”. Eli Yhdysvalloilla olisi velvoite ”tulisi noudattaa” Suomen kansallista lainsäädäntöä, eli ydinaseita tänne ei voida sijoittaa.

Tarkistimme sen, miksi käytetään konditionaalia, ja asiantuntijat totesivat, että hallituksen esityksessä kun on tuo muotoilu, niin se ei vähennä tämän sitoumuksen velvoittavuutta. Se konditionaalimuoto on siinä sen vuoksi, että se on niin hypoteettinen tilanne, että Yhdysvallat haluaisi sijoittaa tänne ydinaseita. Tällä hetkellä ei ole minkäänlaisia paineita, tahtotilaa. Ydinaseet on sijoitettu hyvin rajoitettuihin pisteisiin viiteen maahan Euroopassa, ja ne ovat täysin Yhdysvaltain omassa hallinnassa ja päätöksenteossa. Sama koskee Britannian ydinasetta, se on Britannian täydessä kansallisessa päätöksentekovallassa, ja sama koskee Ranskaa. Nämä eivät ole osa Naton päätöksentekojärjestelmää. SACEUR ei tule tekemään koskaan päätöksiä ydinaseiden käytöstä, ei edes suunnitteluvaltuuksia. Kun me käytiin tätä keskustelua Nuclear Planning Groupin puolella, kun olimme Brysselissä Naton päämajassa, tuli täysin selväksi tämä asia. Tässä on vain kansallista ydinasepolitiikkaa, jossa meillä on tavallaan lainassa Natolla pelotteena Yhdysvaltain ydinase. Sama koskee myöskin Ranskaa ja Britanniaa. Päätöksenteko on kansallista, ja tämä tässä koko ajan täytyy muistaa. Eli tulisi noudattaa tätä tässä tapauksessa, liittyen vain siihen hypoteettiseen tilanteeseen, että tulisi tämmöinen vastaan, ei siihen velvoittavuuteen, mikä tässä on kirjattu ylös. Tämä on selkeyttä.

Mitä tästä keskustelusta sitten voisi sanoa? Ruotsissa, kun käytiin tämä sama keskustelu hetki sitten, oltiin erimielisiä. Kaksi puoluetta irtautui tästä puolustusyhteistyösopimuksesta Yhdysvaltojen kanssa, ja keskeisin argumentti heillä oli, keskeisin argumentti siinä irtautumisessa, että Ruotsi, toisin kuin Norja ja Tanska, ei laittanut itse DCA-sopimustekstiin tätä ydinasekieltoa. Ruotsin hallitus puolusti sitä asiaa ja myöskin oppositiopuolueet puolustivat sitä asiaa sillä, vähän samalla mallilla kuin Suomi, että se ei ole siinä sopimustekstisabluunassa mukana vaan se on nimenomaan tässä hallituksen esityksessä kirjattu ylös ja meidän eduskunnan tekemässä ratifiointipäätöksessä, ja täsmälleen on se sama malli nyt Ruotsissa käytössä. Eli tässä suhteessa Suomi ja Ruotsi peilaantuvat toisiinsa tässä menettelytavassa, mutta se on tavallaan aivan yhtä ehdoton, se on osa tätä sopimusprosessia.

Arvoisa puhemies! Tämä DCA-sopimus koostuu kolmesta erityyppisestä sopimusasiakirjasta. Yksi sopimusasiakirja on se pohja, se itse sopimus, joka on jo solmittu Suomen hallituksen ja Yhdysvaltain hallituksen välillä joulukuussa. Toinen asiakirja, joka on yhtä olennainen, on hallituksen esitys eduskunnalle, ja tämä hallituksen esitys tulkitsee, mitä kirjaukset siinä itse sopimuksessa tarkoittavat. Mikä on niiden sopimuskirjauksien merkityssisältö, on se hallituksen esitys, jonka me olemme tänne saaneet. Ja tämän eduskunnan nyt tekemä päätös, minkä ulkoasiainvaliokunta nyt on teille tuonut esille, on sitten se, joka kertoo ne ehdot, millä eduskunta ratifioi tämän sopimuksen. Ne ovat kaikki yhtä velvoittavia. Ne ovat kaikki yhtä velvoittavia sen sopimuksen täytäntöönpanossa, mukaan lukien esimerkiksi tämä seurantavastuu, eduskunnan vaikutusvallan turvaaminen jatkossakin, kun tätä viedään lainsäädäntötyössä ja muissa puitteissa eteenpäin. Se on meidän, eduskunnan, käsissä tällä ratifiointipäätöksellä, jonka me teemme, ja samaa tarkoitin sillä, että se on hallituksen esityksessä siinä tulkintaosiossa ja meidän päätöksessämme, että ydinenergialain 4 § on osa tätä sopimusjärjestelyä. Se on se, millä tämä on ratifioitu täällä. Sen ta-

Pöytäkirja PTK 73/2024 vp

kia tällä on tämä merkityssisältö tämän yksityiskohdan osalta, niin kuin muidenkin yksityiskohtien osalta. Eli silloin kun tätä sopimusta pannaan täytäntöön, on kolme asiakirjaa, joiden täytyy samanaikaisesti olla käsissä, ja tämä on tässä se iso linja, joka meiltä ehkä usein jää huomiotta.

Minulla olisi ollut yksi asia vielä ja joudun siihen näköjään palaamaan, kun aika loppuu, kun on viisi sekuntia enää. — Kiitokset.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Vähämäki.

13.53 Ville Vähämäki ps: Kunnioitettu puhemies! Suomen ja Yhdysvaltojen puolustusyhteistyösopimus syventää totta kai meidän välistä puolustusyhteistyötä ja vahvistaa sitten samalla myöskin omaa puolustuskykyä. Tämä osaltaan täydentää Nato-jäsenyyttä.

Mietinnön valmistumisen yhteydessä keskusteltiin paljon eduskunnan tiedonsaantioikeudesta ja vaikuttamismahdollisuuksista. Ne ovat hyvinkin laajasti siellä monissa kohdissa mietintöä — laskin mietinnöstä jossain kohtaa yli puolenkymmentä mainintaa, missä näihin oikeuksiin ja vaikutusmahdollisuuksiin viitataan. Sekä se, mitä tässä äsken käsiteltiin, että myöskin tämä lainsäädäntöpohjan ja sopimusten kunnioittaminen on ihan keskeinen asia.

Mietintö on yksimielinen, ja tästä täytyy totta kai kiittää paitsi valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Kiljusta myöskin valiokunnan muuta väkeä, edustajia siellä. Tässä täytyy myös mainita se, että edustaja Kiljunen puheenjohtajana paitsi on vetänyt kokoukset, käsityksen mukaisesti hän on myöskin taustalla käynyt tätä taustatyötä kenties useiden kuukausien ajan. Tämäkin tulee huomioida, että täytyy kiittää siitä, että tällainen työ on tehty. Se on sitä taustatyötä, mikä monesti jää huomiotta. Edustajien työstä monesti huomioidaan vain se täysistunto, suullisen kyselytunnin tunti keskustelua, mutta tämä kaikki muu jää huomiotta. Lopulta se, miten tähän yksimieliseen mietintöön päästiin, kyllä on sitä toisten edustajien keskustelun kuuntelua, neuvottelua ja sitten niitten näkökulmien yhteensovittamista. Tässä oikeastaan tämän salin se vahvuus tulee esille, että me lopulta pystymme tekemään näitä yhteisiä yksimielisiä mietintöjä, ja se on tämän suomalaisen politiikanteon vahvuus.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiljunen.

13.56 Kimmo Kiljunen sd: Edustaja Vähämäki, kun te kiittelitte valiokuntaa, niin luonnollisesti kiititte myöskin itseänne. Te olitte yksi vaikuttajavoimia, niin kuin kaikki oltiin yhdessä tekemässä tätä asiaa. Se oli hieno prosessi yhdessä tehdä sitä. Kuuntelimme toisiamme nimittäin. Harvinainen tilanne, että poliitikot kuuntelivat toisiaan. Siinä käytiin läpi sitä asiaa niin, että se tuli läpi.

Ja tästähän hieman puhuttiinkin täällä, ja haluankin ensin ottaa esille tämän, minkä edustaja Kopra ja edustaja Honkasalo ensimmäisinä nostivat täällä esille: keskustelukulttuurin Suomessa. Oli hienoa, että edustaja Kopra yhtyi siihen, mitä edustaja Honkasalo täällä toi esille. Olen täsmälleen samaa mieltä: meillä liian vähän käydään ulko- ja turvallisuuspoliittista keskustelua täällä Suomessa ihan aidosti, ja kansalaisyhteiskuntakin hieman haapuillen lähestyy näitä asioita. Me teemme valtavan ison sopimuksen juuri nyt. Joku tuolla käytävällä leikkisästi sanoi, että olipa harmi, että tämä oli yksimielinen. Kun olisimme

Pöytäkirja PTK 73/2024 vp

täällä riidelleet tästä, niin meitä olisivat kansalaisetkin seuraamassa ja lehdistö seuraisi tämän keskustelun.

Sanon suoraan: ei ollut mitään harmia, päinvastoin, mitä vähemmän tämmöisestä möyhkätään, senpä parempi. Me olemme tämän vastuullisesti käyneet huolella läpi, ja siinä mielessä en pidä siitä, että PR-pisteitä lähdetään metsästäämään erimielisyyksillä, jotta saadaan keskustelua ikään kuin aikaiseksi ja julkisuutta aikaiseksi. Ei, te olette kaikki olleet oikeassa, kun te olette sanoneet, että tässä on loistosaavutus, me olemme puhaltaneet yhteen hiileen. Sillä ei saa julkisuutta, kun ei ole draamaa. Tässä on ollut iso draama, kun tämä on viety läpi. Te puolustusvaliokunnassa olette käyneet oman prosessinne läpi, edustaja Kopra, ja me ulkoasiainvaliokunnassa omamme, ja se lopputuloshan tässä ratkaisee. Se on se isoin kuvio eikä se, onko tässä pintajulkisuutta meillä vai ei. Valitettavasti kansalaisjulkisuus usein tulee täältä, tästä kulmasta.

Edustaja Honkasalo toi esille — hän ei maininnut nimeltä edustaja Saramoa, minäpä mainitsen, kun täällä ovat muutkin maininneet sen. [Mikko Savola: Kyllä se kelpaa mainita!] — Kyllä se kelpaa mainita mitä suurimmassa määrin, mainitsen sen positiivisessa mielessä. — Edustaja Honkasalo vain toi esille, että me vasemmistoliitossa saimme myöskin asioitamme sisään tähän sopimustekstiin, ja epäilemättä edustaja Saramo oli se, joka siinä oli se niiden argumenttien esiintuoja.

Mutta, arvoisa puhemies, tämä juttu on tehty konsensuksella. Tässä dokumentissa ovat hallituspuolueiden kannat vahvasti esillä, ne ovat erittäin vahvasti esillä. Minä väitän myöskin, että tässä on nyansseja, jotka ovat tulleet oppositiosta, vihreiltä, vasemmistoliitolta, ja uskallan, arvoisa puhemies, sanoa myöskin, että kyllä tässä sosiaalidemokraattienkin kädenjälki näkyy. Tämä on yhdessä tehty, tämä on aidosti tehty yhdessä, ja siinä on kaikilta meiltä nyansseja. Kiitos, että edustaja Honkasalo näkee myöskin vasemmistoliiton oma merkityksen tässä prosessissa, sitäkin täytyy kiittää, mutta niin täytyy kiittää perussuomalaisiakin — teilläkin oli hienoja panoksia tässä keskustelun aikana — ja kokoomus- ta luonnollisesti, erittäin vahva rooli oli kokoomuslaisilla, kaikilla hallituspuolueilla, ei ole kysymys siitä. Keskusta myöskin, edustaja Savola, tekin annoitte panoksenne, ja te tiedättek [Mikko Savola: Ilman muuta, ja vahvasti!] — te tiedätte, kun korjattiin, että nyt on edustaja Savolan teesi tänne tulossa ja niin edelleen. Me olemme kaikki tässä tehneet tätä yhdessä. Se on tässä se arvokas asia. Hieno joukkue, koko ulkoasiainvaliokunta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Skinnari.

13.59 Ville Skinnari sd: Arvoisa puhemies! Vielä muutama nosto tähän, ja aloitan tästä kansalaiskeskustelusta, minkä edustaja Savolakin hyvin toi esille. Kyllä meidän pitää parantaa, ja tässä me voimme kyllä oppia myös amerikkalaisilta. Meillähan on loistava kansalaisyhteiskunta, järjestösektori, mutta kyllä tämä keskustelu tulee viedä tasokkaiisiin think tankeihin, sellaisiin, joissa saa ja pitääkin olla eri mieltä. Sitäkin voi olla monessa asiassa, monella tavalla, mutta isoista linjoista me olemme samaa mieltä. Tämä tietysti sopii kaikkiin politiikan lohkoihin. Silloin tulee kehitystä, yleensä kehitys kehittyy, kun uskalletaan haastaa toisiamme. Mutta tätäkään ei tässä nyt pidä ymmärtää väärin.

Toiseksi palaan edelleen tähän pohjoismaiseen yhteistyöhön, kuinka hyvin me sitten ymmärrämme sen norjalaisen ajattelun, ruotsalaisen ajattelun, tanskalaisen ajattelun, suomalaisen ajattelun. Ja tässä, arvoisa puhemies, toivon ja pyydän, että valtioneuvosto, avainministerit, pääministeri, aidosti operatiivisella tasolla pitää nyt huolen siitä, että me aidosti

Pöytäkirja PTK 73/2024 vp

ymmärrämme toisiamme ja me kehitämme sitä pohjoismaista yhteistyötä kaikilla politiikan sektoreilla. Ja tämä ei koske vain ulkoministeriötä eikä puolustusministeriötä, vaan oikeastaan kaikkia ministereitä ja ministeriöitä, se läpileikkaa. Tämä on nyt sellainen kysymys, mistä olen vähän huolissani, kun Pohjoismaiden pääkaupunkeja kierrän, kuka tätä kokonaisuutta johtaa, kuka sitä vetää, miten asioista sovitaan. Se ei voi yksittäisten siilojen varassa olla, kyllä se on pääministerin, valtioneuvoston ja valtioneuvoston kanslian tehtävä katsoa, että näin tapahtuu.

Tämä liittyy tietysti siihen kaikkein tärkeimpään. Vaikka me tehdään näitä isoja sopimuksia... Ajatellaan nyt EU-sopimusta, emmehän me silloinkaan tienneet kaikkea, mitä se tarkoittaa, mutta se symbolinen merkitys oli se iso asia. Se symboloi sitä, että Suomi liittyi maailman suurimpaan sisämarkkinaan ja lähti siitä taloudelliseen kasvuun. Ja tämä liittyy toki myös siihen, että me omasta suorituskyvystämme pidämme huolta sopimuksesta huolimatta.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 58/2024 vp sisältyvien 1.—11. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi asevelvollisuuslain 32 ja 48 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 66/2024 vp

Valiokunnan mietintö PuVM 2/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Käsittelyn pohjana on puolustusvaliokunnan mietintö PuVM 2/2024 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Kopra esittelee, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.02 **Jukka Kopra kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että Rajavartioston reserviläisiä voidaan kutsua kertausharjoitukseen tarvittaessa välittömästikin. Ensisijaisesti palvelukseen kutsuttavat reserviläiset ovat viimeisen kahdeksan vuoden aikana varusmiespalveluksen suorittaneita henkilöitä sekä henkilöitä, joille on aikaisemmin suoritettuna asepalveluksen jälkeen annettu tarvittavaa koulutusta asevelvollisten toimivaltuuksien käytöstä Rajavartiolaitoksen tehtävien tukena.

Puolustusvaliokunta tuo mietinnössään esiin, että tarve tälle esitykselle on ilmeinen. Venäjän yhä aggressiivisemmaksi käyvä hybridivaikuttaminen vaatii kaikkien turvallisuusviranomaisten kykyjen pikaista parantamista. Tämä ehdotettu uusi kertausharjoitusperuste on tarkoitettu otettavaksi käyttöön ainoastaan rajaturvallisuuden ylläpitämiseksi ja välttämättömien toimintojen turvaamiseksi poikkeuksellisissa tilanteissa. Tällaisilla tilanteilla tarkoitetaan erittäin nopeasti kehittyviä ja poikkeuksellisia rajaturvallisuuden tapahtumia, kuten esimerkiksi rajaturvallisuuden häiriötä laajamittaisen välineellistetyin maahantulon muodossa taikka suuronnettomuuden tai pandemian aiheuttamaa laaja-alaista rajasulkua.

Pöytäkirja PTK 73/2024 vp

Mietinnössämme korostamme sitä näkökulmaa, että myös normaaliolojen lainsäädännön puitteissa tulee kehittää viranomaisten kykyä vastata monimuotoisiin uhkiin. Viranomaisilla pitää jo normaalioloissa olla sellaiset resurssit, ettei välittömästi jouduta turvautumaan virka-apujärjestelyihin tai poikkeusolojen lainsäädäntöön.

Konkreettisesti tässä esityksessä ehdotetaan asevelvollisuuslain 32 §:ää muutettavaksi siten, että myös rajaturvallisuuden välttämättömän ylläpitämisen perusteella pidettäviin kertausharjoituksiin on mahdollista määrätä Rajavartiolaitoksen alaisuuteen sijoitettuja reserviläisiä laissa säädettyä normaalia kolmen kuukauden määräaikaa nopeammin, kun Suomen turvallisuusympäristössä ilmenevä välttämätön tarve sitä edellyttää. Lisäksi lakia ehdotetaan muutettavaksi myös siten, että 48 §:ään lisätään uusi, Rajavartiolaitoksen alaisuuteen sijoitettuja reserviläisiä koskeva kertausharjoitusperuste. Päätöksen Rajavartiolaitoksen reserviläisten palvelukseen kutsumisesta tekee tasavallan presidentti sisäministerin esittelystä. Pääministerillä ja Rajavartiolaitoksen päälliköllä on oikeus olla läsnä ja lausua käsityksensä asiasta päätöksentekotilanteessa. Valiokunta piti esitettyä päätöksentekomallia hyvänä, ja sen kautta valtionjohto voi tehdä kokonaisharkinnan siitä, täytyykö välttämättömyysperuste rajareserviläisten palvelukseen kutsumiselle.

Perustuslakivaliokunta toteaa esityksestä antamassaan lausunnossa, että nyt ehdotetulle sääntelylle on hyväksyttäviä ja painavia perusteita. Hallintovaliokunnan lausunnossa tuodaan esiin, että lakia ja sen välttämättömyyttä on tarkasteltava yleisen turvallisuustilanteen ja erityisesti Venäjän Suomeen kohdistaman välineellistetyn maahantulon näkökulmasta. Tästä syystä hallintovaliokunta pitää esitystä tavoitteiltaan kannatettavana sekä nykyisessä turvallisuustilanteessa tarpeellisenä.

Arvoisa puhemies! Suomen ja Venäjän vastainen raja on pitkä, 1 340 kilometriä, ja tätä rajaa vartioi vain noin 3 000 rautaista Rajavartiolaitoksen ammattilaista. On selvää, että tilanteen mahdollisesti kriisiytyessä henkilökunnan määrä voi osoittautua nopeasti liian pieneksi. Hallituksen esityksessä on tarkasteltu myös muita tapoja saada kriisin aikana Rajavartiolaitokselle tukea, mutta mikään muu vaihtoehto ei ole kestävällä pohjalla. Rajavartiolaitoksen evp-henkilöstöä ei ole riittävästi, Frontexin tuki on lopultakin aika rajattua, ja pitkäkestoiseen virka-apuun perustuva järjestely syö merkittävästi muiden turvallisuusviranomaisten toimintakykyä. Rajavartiolaitoksen varsinaisen henkilöstön kasvattaminen taas on hidas prosessi ja vaatii vuosia.

Puolustusvaliokunta pitää siis hallituksen esityksessä ehdotettua mallia toimivana, ja valiokunnan mietintö asiasta olikin yksimielinen. Kiitän tässä yhteydessä kaikkia valiokunnan jäseniä asian rakentavasta käsittelystä. Erityiskiitos edustajille Kyllönen, Toveri ja Strand, jotka nyt jatkavat matkaansa uusiin vaativiin tehtäviin. Osaamistanne ja panostanne valiokuntatyöhön tullaan kaipaamaan.

Arvoisa puhemies! Tarvittaessa välittömästikin toimeenpantavissa kertausharjoituksissa reserviläisillä voi olla hyvinkin erilaisia elämäntilanteita. Valiokunta korosti mietinnössään, että reserviläisten henkilökohtaiset tilanteet tulee huomioida mahdollisimman hyvin heitä kertausharjoituksiin käskettäessä. Mietinnössä tuodaan myös esiin, että välittömästi lain voimaantulon jälkeen — tavoiteaikatauluhan tälle on 15.7. — Rajavartiolaitoksen tulee käynnistää yhteydenpito reserviläisiinsä sen selvittämiseksi, kuinka moni reserviläisistä on halukas tarvittaessa osallistumaan uusiin kertausharjoitusperusteisiin rajaturvallisuustehtäviin. Kertausharjoituskutsut voidaan näin lähtökohtaisesti kohdentaa tälle joukolle, ja tämä taas nopeuttaa joukkojen saamista kokoon ja tarpeetonta hallinnollista byrokratiaa lykkäyspyyntöjen käsittelyssä.

Pöytäkirja PTK 73/2024 vp

Valiokunta pitää välttämättömänä myös sen varmistamista, ettei yksittäisen reserviläisen palvelusajan pituus muodostu kohtuuttoman pitkäksi.

Rajavartiolaitoksen ammattilaisen apuna toimivat reserviläiset toimivat rajavartiomiehen välittömässä ohjauksessa ja valvonnassa. Heillä ei ole oikeutta itsenäiseen voimakeinojen käyttämiseen, eivätkä he kanna asetta. Valiokunta painottaa mietinnössä sitä, että asevelvollisten oikeusturvan kannalta on tärkeää, että reserviläisiä voidaan määrätä vain sellaisiin tehtäviin, joihin heillä on riittävä koulutus. Tärkeä on myös rajausta siitä, ettei reserviläisiä käsketä tehtäviin, joita suorittaessaan he osallistuvat vaarallisiin tehtäviin.

Valiokunta yhtyi mietinnössään hallituksen esityksen arvioon siitä, että Rajavartiolaitoksen tehtävien takia voimakeinojen käyttöä tai hätävarjelua edellyttävä vaarallinen tilanne voi syntyä riskiarvioinnista huolimatta yllättäen. Siksi on erittäin tärkeää, että palvelukseen kutsuttavilla reserviläisillä on koulutukselliset ja välineelliset valmiudet tarvittaessa minimoida itseensä tai muihin kohdistuvat fyysiset oikeudenloukkaukset.

Arvoisa rouva puhemies! Valiokuntakäsittelyn aikana tuli esiin, että pitkäkestoisesti heikentyneen turvallisuustilanteen vuoksi on tarpeen käydä läpi turvallisuusviranomaisten lainsäädäntöä perusteellisemminkin kuin tekemällä näitä sinänsä hyvinkin perusteltuja osauudistuksia. Puolustusvoimien toimintaa ohjaavat keskeiset lait ovat vuodelta 2007, ja tuolloin edettiin aivan erilaisessa turvallisuusympäristössä kuin nyt. Valiokunta siksi painottaa mietinnössään, että tulevassa puolustuselonteossa on välttämätöntä linjata siitä, miten puolustushallinnon keskeistä lainsäädäntöä jatkossa kehitetään.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten mennään puhujalistaan. — Edustaja Lindberg.

14.09 Jarmo Lindberg kok: Arvoisa rouva puhemies! On viisautta varautua ennalta maamme mahdollisesti kohtaaviin uhkiin. Tapahtumat Suomen turvallisuusympäristössä ovat osoittaneet, että viranomaisten oikea-aikaisen ja riittävästi resursoitun toimintakyvyn turvaaminen on kansallisen turvallisuuden kannalta tärkeää niin uhkan ennaltaehkäisykyvyn kuin torjunnankin kannalta. Tämä pätee sekä sotilaallisen uhkan että muun kokonaisturvallisuuttamme koettelevan uhkan tilanteessa.

Suomen puolustus ja turvallisuus nojaa perinteisesti laajaan ja osaavaan reserviin. Asevelvollisuuslakia on vuosien saatossa muokattu siten, että reserviin kuuluvia asevelvollisia on mahdollista määrätä nopeutetulla menettelyllä sellaiseen kertausharjoitukseen, jonka tarkoitus on sotilaallisen valmiuden kohottaminen. Tällä muutoksella Puolustusvoimien valmiutta kyettiin merkittävästi parantamaan. Nykyisen voimassa olevan asevelvollisuuslain kertausharjoitusperusteet eivät mahdollista muihin vakaviin uhkiin vastaamista. Tämä ei nykytilanteessa riitä, vaan käsiteltävänä olevassa laissa vahvistamme kykyämme vastata Venäjän hybriditoimiin tilanteissa, joissa rajaturvallisuus on vakavasti vaarantunut, ja tavoitteena on laajentaa keinoja, joilla pystytään reagoimaan aiempaa nopeammin nopeasti kehittyviin rajaturvallisuuden muutoksiin.

Ehdotuksen mukaan laki sallisi jatkossa rajajoukkoihin sijoitettujen reserviläisten kertausharjoitukseen määräämisen nykyistä laissa säädettyä kolmea kuukautta nopeammin. Tilanteen syntyessä äkillisesti ei ole mahdollista odottaa kolmea kuukautta kertausharjoituksen järjestämiseksi, vaan määräys osallistua kertausharjoitukseen olisi tarvittaessa lähetettävä kansallisen turvallisuuden takaamiseksi ja rajaturvallisuuden ylläpitämiseksi alle

Pöytäkirja PTK 73/2024 vp

kolmen kuukauden määräajassa. Esitys yhdenmukaistaisi osaavan reservimme hyödyntämistä maamme turvaamiseksi erilaisissa uhkatilanteissa.

Kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi on erittäin tärkeää, että asia käsitellään eduskunnassa siten, että laki saadaan voimaan mahdollisimman pian. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Ronkainen.

14.12 Jari Ronkainen ps: Arvoisa puhemies! Tänään käsittelemme tärkeää hallituksen esitystä, jolla ehdotetaan muutettavaksi asevelvollisuuslakia. Esityksen taustalla on tarve vastata Suomen turvallisuusympäristössä tapahtuviin muutoksiin ja varmistaa, että kykenemme muuttuvissa rajaturvallisuustilanteissa reagoimaan erilaisiin tilanteisiin riittävällä nopeudella ja tehokkuudella. Tämä esitys onkin merkittävä askel varautumiskykyemme vahvistamisessa. Samalla tämä on elintärkeä kokonaisuus maamme rajaturvallisuuden näkökulmasta. Suomen turvallisuus ja puolustuskky ovat aina olleet meille ensiarvoisen tärkeitä. Olemme maailmalla tunnettuja järjestäytyneisyydestämme ja tehokkuudestamme, ja tämä näkyikin erityisesti reserviläisjärjestelmässämme. Reserviläiset ovat maamme selkäranka, joka tukee maanpuolustustamme ja antaa meille sen joustavuuden, joka muuttuvassa ja epävakaaassa ympäristössä on äärimmäisen tärkeää.

Arvoisa puhemies! Olemme nyt etulinjassa varautumiskyvyn kehittämisessä. Tämä tarkoittaa, että meidän on jatkuvasti tarkasteltava ja päivitettävä lainsäädäntöämme vastaamaan nykypäivän tarpeita. Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että Rajavartiolaitoksen alaisuuteen sijoitettuja reserviläisiä voitaisiin tarvittaessa kutsua kertausharjoitukseen nykyistä nopeammin, kun Suomen turvallisuusympäristössä ilmenevä välttämätön tarve sitä edellyttää. Tämä muutos onkin kriittisen tärkeää, jotta rajaturvallisuuden ylläpitämiseen liittyviin kiireellisiin tarpeisiin voidaan vastata riittävällä nopeudella. Kuten tiedämme, Suomen turvallisuustilanne on muuttunut ja monimuotoiset uhkat, kuten maahantulon välineellistäminen hybridi-vaikuttamisen keinona, ovat todellisia haasteita. Viranomaisten oikea-aikaisen ja riittävästi resursoitun toimintakyvyn turvaaminen on kansallisen turvallisuutemme kannalta välttämätöntä. Voimassa olevan asevelvollisuuslain mukaan kertausharjoitukseen voidaan määrätä reserviin kuuluva asevelvollinen vähintään kolmen kuukauden varoitusajalla. Tätä aikaa voidaan kuitenkin asevelvollisen suostumuksella lyhentää. Nyt esitettävällä muutoksella mahdollistetaan nopeampi kutsuminen myös silloin, kun kyse on rajaturvallisuuden välttämättömästä ylläpitämisestä.

On tärkeää korostaa, että esitetyillä muutoksilla ei ole tarkoitus laajentaa tai luoda uusia toimivaltuuksia reserviläisille. He toimivat edelleen Rajavartiolaitoksen henkilöstön tukena ja valvonnassa niillä toimivaltuuksilla, joista voimassa olevassa laissa ollaan säädetty. Reserviläisten tulee voida toimia rajavartiomiehen välittömässä ohjauksessa ja valvonnassa, minkä lisäksi on huomioitava, että reserviläisillä tulee olla riittävä koulutus heille asetettujen tehtävien suorittamiseen. Reserviläisten nopeampi kutsuminen kertausharjoitukseen edellyttää myös sitä, että heillä on käytössään tehtävien edellyttämä varustus ja että he ovat saaneet varustukseen riittävän käyttökoulutuksen. On tärkeää, että reserviläiset pystyvät järjestämään siviilielämänsä asiat ennen harjoitukseen osallistumista. Tämä inhimillinen näkökulma on otettava huomioon, jotta reserviläisten sitoutuminen ja valmius voidaan taata parhaalla mahdollisella tavalla.

Arvoisa puhemies! Reserviläisten koulutus ja valmius ovat keskeisiä tekijöitä kansallisturvallisuudessamme. On elintärkeää, että reserviläisillä on tarvittavat resurssit ja välineet

Pöytäkirja PTK 73/2024 vp

tehtävien suorittamiseen. Rajavartiomies voisi jatkossa lain uudistuksen myötä valtuuttaa koulutuksen saaneen asevelvollisen käyttämään ampuma-asetta lievempää voimakeinoa äärimmäisessä tilanteessa. Reserviläisille ei muutoksen myötä kuitenkaan tulla antamaan ampuma-aseen kantolupaa, mutta kysymystä Rajavartiolaitoksen reserviläisten oikeudesta ampuma-aseen kantamiseen tulee ehdottomasti tulevaisuudessa lainsäädäntömuutoksissa arvioida uudestaan. Tämä on osa jatkuvaa pyrkimystämme varmistaa, että olemme aina valmiina vastaamaan uusiin haasteisiin, jotta maamme turvallisuus pysyy taattuna myös jatkossa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Savola.

14.17 Mikko Savola kesk: Arvoisa rouva puhemies! Venäjän hybridivaikuttaminen on syy, minkä takia eduskunta tämän kevätkautensa loppuun hyvin merkittäviä lakihankkeita säätää, lakeja säätää. Yksi niistä on tämä asevelvollisuuslain muutos eli se, että reserviläisiä voidaan käyttää Rajavartiolaitoksen tukena.

Puolustusvaliokuntahan tätä käsitteli perusteellisesti, kun mietinnön asiasta teki. Se, että reserviläisiä voidaan käyttää, tätä kertausharjoitusperustetta voidaan käyttää, ”on tarkoitettu käyttöön otettavaksi ainoastaan rajaturvallisuuden ylläpitämiseksi ja välttämättömien toimintojen turvaamiseksi poikkeuksellisissa tilanteissa”.

Eli tämä välineellistetty maahantulo, massamainen ihmisten työntäminen rajan yli, Rajavartiolaitoksen resurssien riittävyys — ne ovat niitä syitä, minkä takia reserviläisiä voidaan tämän lainsäädännön pohjalta tarvittaessa kutsua kertausharjoituksiin ja niin sanotusti avuksi sinne rajalle. Tämä laki on tarkoitus saada nopeasti voimaan 15.7. ja niin, että se on yksi osa tätä palettia näitten hybridiuhkien torjumisessa.

Tässä talossahan on tällä hetkellä käsittelyssä myös tuo niin sanottu käännätyslaki, joka toivottavasti nopeasti ja ripeästi etenee. Se on ehkä se kaikkein keskeisin osa tätä välineellistetyn maahantulon torjuntaa, ja toivon kyllä, että se saadaan pian voimaan, ensi viikolla käsittely ja niin edelleen.

Rouva puhemies! Reserviläisten käyttö: Reserviläiset ovat käyneet asevelvollisuuden ja kertausharjoituksia, ja meillä on vahva maanpuolustustahto reserviläiskentässä. Siellä on halukkuutta näihin tehtäviin tarvittaessa lähteä, se on äärimmäisen tärkeä ja hyvä asia. Ja tässä käsittelyn yhteydessä sekä valiokunnan puheenjohtaja Kopra että edustaja Ronkainen toivat esiin nämä lakiuudistustarpeet. Meillä on vuonna 2007 viimeksi tehty tällainen kokonaisuudistus asevelvollisuuslaissa ja Puolustusvoimista säädetyistä laista. Ne on säädetty eri maailmanaikana kuin missä nyt olemme. Nyt olemme Nato-jäseniä, nyt meillä on aivan erilaiset uhat kuin mitä tuolloin oli, ja nämä kysymykset ovat niitä, joita meidän pitää yhdessä tarkastella, ja ne tulee tuoda puolustuseläntöön yhteydessä esiin. Tuo on niitä keinoja, joissa pystytään esimerkiksi tätä reserviläisten aseenkanto-oikeutta ja -käyttöoikeutta tarkastelemaan.

Tämä laki on tärkeä. Se on osa tätä kokonaisturvallisuuden palettia, rajaturvallisuuden parantamista ja äärimmäisen kannatettava. Kiitos yhteistyöstä kollegoille tässäkin asiassa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kokko poissa, edustaja Koskinen poissa. — Edustaja Lyly.

Pöytäkirja PTK 73/2024 vp

14.20 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tätä lakia on pidettävä ensiarvoisen tärkeänä myös siitä näkökulmasta, että huolehdimme kansallisesta ja rajojemme turvallisuudesta. Tämä on yksi osa tällaisessa työskentelyssä. Tähän suhtaudutaan myönteisesti, ja tarvittaessa nopeallakin aikataululla reserviläisiä voitaisiin kutsua kertausharjoituksiin myös rajaturvallisuuden turvaamiseksi.

Esityksen mukaan reserviläisiä voitaisiin käyttää rajavartiomiehen välittömässä ohjauksessa ja valvonnassa esimerkiksi valvonta- ja vartiointitehtävissä, kuljetustehtävissä ja muissa erillisissä tukitehtävissä. Sekä reserviläisten että heistä vastuussa olevien rajavartiomiesten oikeusturvan kannalta on tärkeää, että reserviläisiä voidaan määrätä vain sellaisiin tehtäviin, joihin heillä on riittävä koulutus, samoin kuin kokemus tai kyky toimia, eli tämä on erittäin tärkeä ulottuvuus tässä.

Arvoisa rouva puhemies! Reserviläisillä on ilmeistä halukkuutta — viimeksi eilen televisiossa tällainen haastattelu oli — mutta reserviläisten näkökulmasta on tärkeää, että kertausharjoitukseen määrätty asevelvollinen voisi hakea vapautusta voimassa olevan asevelvollisuuslain 34 §:n 2 momentin mukaisesti, ja vapautus voitaisiin myöntää, jos se olisi perhe- tai taloudellisten olojen, ammatin tai elinkeinon harjoittamisen taikka tutkinnon loppuun saattamisen takia välttämätön. Eli myös sellaisia tilanteita on olemassa.

Arvoisa rouva puhemies! Olennainen kysymys on, millaisessa tilanteessa käytännön rajajoukkoihin sijoitettuja reserviläisiä määrättäisiin nopeutetulla aikataululla kertausharjoituksiin. Olennaista siis on se, että ne toimenpiteet, joihin ryhdytään, ovat välttämättömiä rajaturvallisuuden ylläpitämiseksi. PeVin lausunnossa tähän viitataan ja ehdotetaan 48 §:n säännöstä uudesta kertausharjoitusperusteesta: ”mahdollistaa rajaturvallisuuden ylläpitäminen, jos se on välttämätöntä nopeasti kehittyvän rajaturvallisuuden häiriön torjumiseksi tai valtakunnan rajan tehostettua valvontaa edellyttävän tilanteen vaikutusten estämiseksi”. Eli ne on tarkasti määritelty siellä.

Erityisesti tässä kiinnittää huomiota se, että nyt kun tässä on kyse poikkeuksellisesta tilanteesta, jota Rajavartiolaitos itse ei kykene 3 000 rajavartijan vahvuudella toteuttamaan, niin olisi todella tärkeätä, että tässä myöskin huolehdittaisiin Rajavartiolaitoksen resursseista nykyisessä haastavassa tilanteessa. Siihen olisi nyt panostettava, ja olenkin huolestunut siitä, että tällä hallituskaudella 27 miljoonan euron määrärahaa ei olla korjaamassa, ja siinä mielessä toivoisin siihen hallituspuolelta nytten tahtoa.

Tämä esitys on ollut yksimielinen, ja on ollut hyvä tänään kuulla sekä DCA:sta että tästä yksimielisiä kannanottoja. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Niemi.

14.24 **Veijo Niemi ps:** Arvoisa rouva puhemies! Pidän erittäin hyvänä muutoksena tätä, jos mahdollista on, että saamme läpi tämmöisen muutoksen, että voimme käyttää reserviläisiä myöskin rajavartijoitten apuna. Noin 3 000 rajavartijaa, ja kuitenkin sitä itärajaa on se 1 343,6 kilometriä — se on varsin pitkä pätkä yrittää noin pienellä miehistöllä hoitaa sitä asiaa sillä tavalla turvallisesti. Ja jos tuolta idän puolelta rupeaa tänne väkeä tulemaan, niin se väkihän ei riitä millään.

Kuitenkin olen hieman huolissani siitä — kuten edustaja Ronkainen, ja myöskin puheenjohtaja Kopra mainitsi tämän — että nämä reserviläiset joutuisivat olemaan ilman asetta, ilman aseistusta, näissä tilanteissa. Tilanne voi tulla todella nopeasti, ja jos sinä olet sillä kohtaa ilman mitään varusteita, olet todella välittömästi alakynnessä. Vertaan tätä hie-

Pöytäkirja PTK 73/2024 vp

man siihen, että sanotaan ojankaivajalle, että ”kaiva tuosta tuo oja, mutta ei me nyt sinulle lapiota voida antaa”. Se on tehtävä, joka täytyy hoitaa niin, että myöskin varusteet ovat kunnossa.

Toinen asia, mikä on erittäin hyvä, on, että jos tällä tavalla saadaan siihen reserviläisiä käyttöön, se helpottaa myöskin sitä, että tällä hetkellä on paljon poliisin jouha-joukkoja ollut siellä myöskin tukemassa Rajavartiolaitoksen toimintaa ja varsinkin kesän tullen poliisilaitokset ovat todella ihmeissään, mistä saadaan jouha-joukot, mistä saadaan myöskin omiin hälytystehtäviin, tutkintaan ynnä muihin riittämään väkimäärä samanaikaisesti, kun pitäisi myöskin vuosilomia pystyä hoitamaan. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Poutala.

14.26 Mika Poutala kd: Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä on tavoitteena parantaa Rajavartiolaitoksen kykyä vastata nopeasti muuttuviin rajaturvallisuustilanteisiin. Sisäministeriön esityksessä todetaan, että rajavartiolaitoksessa on noussut esille rajaturvallisuuden ylläpitämisen varmistamiseksi tarve saada rajajoukkoihin sijoitetut reserviläiset nykyistä joustavammin palvelukseen myös tilanteissa, joissa rajaturvallisuus on vakavasti vaarantunut. Kertausharjoituksiin tulee normaalisti saada kutsu kolmea kuukautta ennen kertausharjoituksen alkua. Tähän on olemassa poikkeuksia, mutta ne eivät sisällä tätä rajaturvallisuustilannetta.

Tämä hallituksen esitys on osa varautumista mahdollisiin ongelmiin rajaturvallisuuden suhteen ja on tämän takia tärkeä osa Suomen kokonaisturvallisuutta. Kiitos vielä valiokunnille asiantuntevasta ja ripeästä käsittelystä asian suhteen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Ronkainen.

14.27 Jari Ronkainen ps: Arvoisa puhemies! Tuossa äskeisessä puheenvuorossani unohtui kiitokset valiokunnan puheenjohtajalle, edustaja Kopralle, joka ansioituneesti esitteli tämän meidän mietintömme. Se oli äärimmäisen hyvää työtä, mitä siellä tehtiin. Jälleen kerran yksimielisenä tuotiin asia tänne saliin, ja minun mielestäni sillä on iso arvo, että asiat etenevät yksimielisesti silloin, kun puhutaan Suomen turvallisuudesta.

Myös valiokuntakäsittelyssä todettiin tarve näitten lakien synkronointiin, ja varmasti se puolustusselonteko on se järkevin paikka, missä kannattaa nuotittaa se, mitä lakeja kannattaa sorvata ja mihinkäkin suuntaan, mutta ilmeinen tarve niille on yhtenäistämisen osalta. Yksi tällainen asia, mikä on täälläkin salissa moneen kertaan tänään jo noussut esiin, on tämä reserviläisten aseenkanto-oikeus, joka on hieman erikoinen siinä suhteessa, että Puolustusvoimien reserviläisillä on oikeus kantaa asetta mutta nyt sitten kuitenkin Rajan reservillä ei sitä oikeutta ole.

Ja on just niin kuin tässä edustaja Niemi sanoi aiemmin, että kantahenkilökuntaa on vain se 3 000 ja reserviä on se 10 000 ja meillä on se 1 340 kilometriä tuossa valvottavaa, niin että jos isolaatuinen hybridioperaatio sieltä lähtee liikkeelle, niin aika työläs homma on pitää raja kiinni, varsinkin, jos tilanne lähtee eskaloitumaan ja tarvittaisiin oikeasti ampumasetta. Tilanne voi tietysti vielä mennä siitäkkin pitemmälle niin, että ollaan pahimmassa tilanteessa lyömässä valmiuslakia voimaan ja saadaan Puolustusvoimien reserviä kutsuttua liikkeelle, ruvetaan puhumaan jo tilanteesta ennen sotatilaa. Silloin meillä on sitten sellainen tilanne, että meillä on tuolla itärajalla reserviläisiä, joilla on aseet ja joilla ei ole asetta,

Pöytäkirja PTK 73/2024 vp

ja kuitenkin heillä on vähän samantyylinen tehtävä. Siinä kohtaa pitäisi minun mielestäni olla hyvin yhtenäinen näkökulma siinä, miten pitäisi toimia. Ja ei tuon poliisin tuen vaaraan, mitä on tällä hetkellä siellä käytetty virka-apuna, samoin Puolustusvoimien osalta, voi yksin laskea tässä asiassa tietenkään, vaan kyllä se pitää pystyä tällä reservitoiminnalla hoitamaan. Mutta tarvitaan sitten ne kaikki tarvittavat työkalut niille reserviläisille, että pystyvät tehtävänsä suorittamaan. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kopra.

14.30 Jukka Kopra kok: Arvoisa rouva puhemies! Osaltani haluan yhtyä näihin kiitoksiin, en itseäni koskien mutta muita asian käsittelyyn osallistuneita koskien — niin valiokuntia, lausuntovaliokuntia kuin sitten meidän omaa valiokuntaa, valiokunnan jäseniä. Hyvää työtä siellä porukka on tehnyt.

Oikeastaan sen tässä voisin todeta, että vaikka meillä on hyvin yksimielinen tämä lausunto, niin sehän ei tarkoita sitä, että meillä niin kuin hymistellen valiokunnassa kaikki hyväksytään, vaan kyllä meillä käydään aika laaja-alaista ja kipakkaakin keskustelua siellä. Hommat revitään palasiksi ja kasataan yhteen, ja pyrkimys tietysti on sitten se, että ollaan yksituumaisia lopputuloksessa, ja hyvin on siinä onnistuttu. Mielestäni se on näissä puolustus- ja turvallisuusasioissa sellainen arvo, mitä kohti meidän kannattaa tietoisesti myös pyrkiä, että löydämme ne sellaiset ratkaisut, jotka yli hallitus- ja oppositiorajojen ovat hyväksyttäviä, ja kaikki voivat niiden takana olla. Ja nyt kun tätä salikeskusteluakin on kuullut, niin tulkitsen, että myös tässä salissa tuntuu olevan sama näkemys. Eli siinä mielessä hyvä onnistuminen koko eduskunnalle, jos ja kun tämä lakiesitys yksimielisesti läpi menee.

Kun edustaja Ronkainen otti tuon jatkokehitystarpeen esille, niin todellakin itsekin alleviivaisin sitä, että meillä on selkeästi näitä lainsäädännön kehittämistarpeita tässä näin. On hyvä, että puolustuselonteossa, joka on työn alla ja ensi talvena valmistunee, näihin otetaan kantaa ja mahdollisesti identifioidaan joitain, ja sitten saadaan ministeriö hommiin kokonaisvaltaisen uudistuksen äärelle. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Autto.

14.31 Heikki Autto kok: Arvoisa rouva puhemies! Tosiaan haluan esittää omasta puolestani kiitokset puheenjohtaja Kopralle ja tietysti koko puolustusvaliokunnalle hyvästä työstä mietinnön laatimisen suhteen. Myös puolustusministeri Häkkinen on salissa läsnä, joten myös hänelle tietysti kiitokset siitä, että ministeriössä on tehty tämä esitys asiasta. Esiityshän on tuiki tarpeellinen ja liittyy tietysti tähän laajempaan kokonaisuuteen Suomen rajaturvallisuuden vahvistamisesta. Toivottavasti tämä yksituumaisuus, mahdollisimman laaja yksituumaisuus, jatkuu sitten itse tuon varsinaisen rajaturvallisuuslain osalta myöhemmin tänään hallintovaliokunnassa ja täällä suuressa salissa sitten ensi viikolla.

Kaiken kaikkiaan tähän hybridisotaan, jota Venäjä Suomea — Suomea osana länttä — vastaan käy, vastaamme tietysti niin, että Venäjä ei voi konventionaalisella sodan uhalla enää meitä pelotella ollessamme Naton jäseniä ja huolehtiessamme siitä, että Nato on tulevaisuudessakin vahva pitämään poissa konventionaalisen sodan uhan, jolloin tosiaan Venäjä pyrkii erilaisia yhteiskunnallisia haavoittuvuuksia hyödyntäen vaikuttamaan, painostamaan, hämmentämään läntisiä yhteiskuntia. Yksi sellainen porsaanreikä lainsäädännös-

Pöytäkirja PTK 73/2024 vp

sämme on selvästi ollut tämä kansainvälisten sopimusten tulkinta siltä osin, että tällaista laajamittaista välineellistettyä maahantuloa Venäjä pyrkii käyttämään niin Suomen kuin laajemmin Euroopan painostamiseen. Sen vuoksi tarvitaan näitä lainsäädäntömuutoksia, joilla huolehditaan siitä, että toisaalta viranomaisilla on riittävät toimivaltuudet toimia näiden tilanteiden estämiseksi ja meillä on tosiasialliset resurssit myös niitä käytännön turvallisuusuhkia torjua. Näitä lainsäädäntömuutoksiahan tehdään sen vuoksi, että jo edeltä tehdään tyhjäksi Venäjän pyrkimykset painostaa Suomea tai painostaa Eurooppaa ja laajemmin länttä. Kun meillä on nämä asianmukaiset lainsäädännöt olemassa, tällöin parhaassa tapauksessa, kun lait on säädetty, niiden suomina toimivaltuuksia tai niiden mahdollistamia resursseja ei koskaan jouduta edes käyttämään.

Sen vuoksi on todella tärkeää, että tämä laki nyt laajalla yksituumaisuudella etenee. Näin vahvistamme Suomen turvallisuutta, mutta samalla teemme tyhjäksi Venäjän toimet ja puolustamme myös niitä ihmisiä, joita Venäjä taas pyrkii hyväksikäyttämään välineellistessään heitä tämän oman toimintansa välikappaleiksi.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Toveri.

14.35 Pekka Toveri kok: Arvoisa rouva puhemies! Täällä on pidetty oikein hyviä puheenvuoroja, analyys ejäkin, aiheesta. Esimerkiksi edustaja Auton puheenvuoroon on helppo yhtyä. On hienoa tosiaan nähdä, minkälainen yksimielisyys meillä vallitsee näissä kansallisen turvallisuuden kannalta keskeisissä asioissa.

Tosiasiahan on se, että me ollaan tässä tilanteessa, missä me joudutaan tämmöistä lakia nyt viilaamaan, johtuen siitä, että meillä on syvinä rauhan vuosina 2000-luvun alusta eteenpäin kaikki turvallisuusviranomaiset — poliisi, Raja, Puolustusvoimat — supistettu aivan minimiinsä. Meillä on henkilökuntaa äärimmäisen vähän, jolloin nyt ollaan tilanteessa, että pitää käyttää sitä reserviä, jonka avulla me ollaan pystytty kuitenkin esimerkiksi puolustusjärjestelmää kehittämään kustannustehokkaasti ja pitämään sitä järjestelmää yllä. Joudutaan turvautumaan siihen reserviin, koska henkilökuntaa ei ole, ja niin kuin puolustusvaliokunnan mietinnöstä kävi selvästi ilmi, henkilökunnan lisääminen kestää vuosikymmeniä, jos aiotaan merkittävästi kasvattaa minkään turvallisuusviranomaisen henkilökuntaa.

No, nyt reserviä ruvetaan käyttämään tehokkaammin, mikä on tietenkin järkevää ja kansantaloudellisesti kustannustehokasta, mutta niin kuin täällä useassa esimerkissä on mainittu, siinä on edelleenkin paljon kehitettävää. On mainittu esimerkiksi se, että nyt ollaan valmiita lähettämään reserviläisiä tukemaan Rajavartiolaitoksen toimintaa — kuitenkin ilman mitään toimivaltuuksia ja varustusta sitä tilannetta varten, että sieltä tuleeekin väkivaltainen hyökkäys yhtäkkiä rajalta ylitse.

Niin kuin täällä monessa puheenvuorossa on mainittu, me ollaan hybridisodassa Venäjää vastaan. Tämä sotilaallinen maanpuolustus on se helppo B niin sanotusti. Siihen meillä on hyvät kyvyt, meillä on hyvät lait, meillä on hyvä valmius, meillä on vahva liittouma, ja sotilaallisen hyökkäyksen torjunta on tosi helppoa. Senpä takia Venäjä ei sitä teekään. Sen takia se käyttää hybridisodankäyntiä, jossa mitä tahansa voi tapahtua, joka on vaikeasti ennakoitavissa ja ennalta arvattavaa. Me ollaan nyt Puolassa nähty, miten sinne lähetetty sotilas on kuollut rajalla hyökkäyksen kohteeksi jouduttuaan. Eli meidän pitää tosiaan hyvin avoimin mielin lähteä kehittämään tätä meidän lainsäädäntöä jatkossakin eteenpäin, selvittää tarkasti, miten me voidaan käyttää reserviämme joustavasti, resursoida reservin koulu-

Pöytäkirja PTK 73/2024 vp

tus ja tukeminen sillä tavalla, että se reservi, mikä me joudutaan lähettämään nopeassakin tilanteessa liikkeelle, on riittävän hyvin koulutettua erilaisiin tilanteisiin ja että meillä on ennen kaikkea semmoiset toimivaltuudet, että me voidaan myös hyödyntää sitä reserviä tehokkaasti. Ei voi olla niin, että kun tietää esimerkiksi Puolustusvoimien erittäin korkealatuksen koulutuksen, mikä annetaan kaikkeen voimankäyttöön liittyen — oli kyse sitten pampun käyttämisestä, kaasuaaseesta tai sitten varsinaisesta ampuma-aseen käytöstä, miten koulutetaan, testataan, päiväkäskytetään tuleville reserviläiselle — niin tarvitaan kolme vuotta poliisikoulua, kadettikoulua tai rajakoulua ennen kuin voi käyttää mitään voimaa tällöisessä hybriditilanteessa rajan yli hyökkäävää joukkoa vastaan.

Eli tällä puolella on merkittävästi kehittämistä. Toivottavasti se nostetaan puolustuslonteossa esille ja ruvetaan tosiaan voimakkaasti kehittämään näitä lakeja niin, että voidaan käyttää reserviä entistä tehokkaammin ja joustavammin yllättävissä tilanteissa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Savola.

14.38 Mikko Savola kesk: Rouva puhemies! Valiokuntakäsittelyssä nämä reserviläisten voimankäyttöoikeudet ja niihin liittyvät kysymykset, erityisesti aseenkanto-oikeuteen liittyvä kysymys, nousivat hyvin vahvasti esiin. Tämähän juontaa asevelvollisuuslain 78 §:stä ja sen mukaisesta sääntelystä. Siinä on kuvattu niitä tehtäviä, joihin Rajavartiolaitoksen reserviläiset voivat osallistua. Siinä kuvataan sitä, että nämä tehtävät eivät lähtökohtaisesti edellytä voimakkeiden käyttöä, joten sen takia tarvetta aseiden kantamiseen ei olisi. Nämä reserviläiset eivät toki aivan ilman voimankäyttövälineitä olisi, sillä heille voidaan antaa näitä lievempiä voimankäyttövälineitä, kuten pippurisumutetta, teleskooppipatukkaa tai käsirautoja ja niin edelleen.

Mutta tässä tullaan tähän nykypäivän tilanteeseen, siihen ongelmaan, jonka käsillä me olemme, vahvaan hybridivaikuttamiseen, jota Venäjä tekee, ja yllättäviin tilanteisiin, joihin varaudutaan. Tämän vuoksi on äärimmäisen tärkeää, että tätä lakikokonaisuutta ja lakia asevelvollisuudesta ja puolustusvoimista annettua lakia tarkastellaan uudelleen.

Olemme eri ajankuvassa, eri maailmassa, kuin silloin kun näitä lakeja on aikaisemman kerran säädetty. Sen takia tähän pitää puuttua, ja tässä puolustuslonteossa, mitä parlamentaarisesti valmistellaan hyvän perinteen mukaisesti — eli hallitus ja oppositio ovat molemmat mukana siinä, mitä tehdään — tämä asia pitää ottaa käsittelyyn. Valiokunta oli tästä hyvin kriittinen, hyvin yksimielinen, että tätä kysymystä pitää käsitellä ja tähän pitää muutos tehdä. Kyllä ainakin keskustan osalta voin luvata, että tätä asiaa edesautetaan niin, että reserviläiset voivat parhain mahdollisin välinein ja turvallisesti toimia niissä tehtävissä, joihin heidät määrätään.

Ja sitten näistä kiitoksista ja yksimielisyydestä: Kyllä tämän saman yksituumaisuuden toivoisi asioiden käsittelyssä tarttuvan myös muihin valiokuntiin, erityisesti tällä hetkellä hallintovaliokuntaan, joka äärimmäisen kriittistä lainsäädäntöä tästä käännytyslaista tällä hetkellä käsittelee. Olisi tärkeää saada nämä lait nyt mahdollisimman nopeasti voimaan — ja mitä yksituumaisemmin, sitä vahvemman signaalin se antaa myöskin täältä Eduskuntatalosta ja Suomesta rajojen ulkopuolelle.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Talvitie.

Pöytäkirja PTK 73/2024 vp

14.41 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa puhemies! Tässä asevelvollisuuslain muutoksessa on tosiaan kyse uudesta kertausharjoitusperusteesta. Rajavartiolaitos on todellakin tärkeä osa meidän Suomen puolustusjärjestelmää. Valmiuden kohottamisessa on kyse Puolustusvoimien valmiuden säätelyn toimenpiteistä, jotka liittyvät sotilaalliseen uhkaan ja jotka aloitetaan valtionjohdon päätösten ja Puolustusvoimain komentajan käskyjen mukaisesti.

Kiitos puolustusvaliokunnan puheenjohtaja Kopralle ja koko valiokunnalle siitä, että tämä mietintö on yksimielinen.

Olen samaa mieltä, kuten tässä moni edustaja, että on tärkeää, että tämäntyyppisissä turvallisuusasioissa eduskunta pystyy käsittelemään asioita yksimielisesti, on sitten kyse sisäisestä turvallisuudesta tai ulkoisesta turvallisuudesta, joiden raja on itse asiassa viime aikoina ollut sen verran häilyvä, että kaikki nivoutuu yhteen.

Tässä esityksessä tosiaan ehdotetaan uutta kertausharjoitusperustetta, ja se on tarkoitettu käyttöön otettavaksi ainoastaan rajaturvallisuuden ylläpitämiseksi ja välttämättömien toimintojen turvaamiseksi poikkeuksellisessa tilanteessa. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tällaisilla tilanteilla tarkoitetaan erittäin nopeasti kehittyviä ja poikkeuksellisia rajaturvallisuuden tapahtumia, kuten esimerkiksi rajaturvallisuuden häiriöitä laajamittaisen välineellistetyin maahantulon muodossa taikka suuronnettomuuden tai pandemian aiheuttamaa laaja-alaista rajasulkua.

Näitä uusia kertausharjoitusperusteita ei ole tarkoitettu käytettäväksi suoranaisesti vastaamaan esimerkiksi kyberhyökkäykseen tai informaatiovaikuttamiseen, mutta esityksessä on kuitenkin katsottu, että tällaisten erilaisten hybridiuhkien, kuten kyberhyökkäyksen tai informaatiovaikuttamisen, seurauksena voi aiheutua sellaisiakin rajaturvallisuuden häiriöitä, joissa ehdotettu kertausharjoitus voisi tulla kyseeseen.

Koska Rajavartiolaitos on niin keskeinen osa Suomen puolustusjärjestelmää, puolustusvalmiuden vaatiessa rajajoukot tai niiden osia voitaisiin presidentin asetuksella liittää Puolustusvoimiin. Puolustusvaliokunta onkin tuonut esiin näkökulman siitä, että Rajavartiolaitoksen henkilökunnan määrä, joka on siis noin 3 000 ammattilaista, voi nopeasti osoittautua riittämättömäksi tilanteen hallinnan kannalta. Siinä mielessä valiokunnan mielestä on myös selvää, että tilanteen syntyessä äkillisesti ei normaalia kolmen kuukauden ennakkoilmoitusaikaa kertausharjoitukseen kutsumisesta voida noudattaa.

Kaikin puolin kannatettava lakimuutos, ja toivon kanssa omalta osaltani, näin hallintovaliokunnan varajäsenenäkin, että ihan tulevana tunteina ja viimeistään ensi viikon alussa myöskin hallintovaliokunta saa yksimielisen mietinnön, tai ainakin suurimmaksi osaksi yksimielisen mietinnön, tästä niin sanotusta käännytyslaista.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 66/2024 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisälön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

4. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on maanantaina 1.7.2024 klo 12.00.

Pöytäkirja PTK 73/2024 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Tämä täysistunto on päättynyt. Kiitos kaikille, hyvää viikonloppua!

Täysistunto lopetettiin klo 14.45.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Antti Pelttari